БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой

ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 257 (6177) | 1951 оной декабриин 30, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

НАУКЫН ТУЙЛАЛТЫЕ, ТҮРҮҮ ДҮРШЭЛЫЕ КОЛХОЗНО ҮЙЛЭДБЭРИДЭ ҮРГЭНӨӨР НЭБТЭРҮҮЛХЭ

Хүдөө ажахын наукануудай туйтые, түрүү дүй дүршэлые үргэр нэбтэрүүлжэ, энээнэй үндэhэ ри дээрэ хүдөө ажахые дэблүүлхэ гээшэ республикын хүдөө ахын Министерствын, тэрэнэй ргэдэхи хүдөө ажахын пропаган управлениин, тэдэнэй нютадтахи органуудай, научна хүдэлрилэгшэдэй, хүдөө ажахын бүхы ргэжэлтэдэй арюун уялга мүн. най республикын колхозуудта юндо жэлэй хүдэлмэрилжэ эхил гурбан жэлэй агрозоотехничес курсануу халаа энэ зорилгые лүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэ байна. Энэ курсанууд хүдөө ахын бүхы hалбаринуудай масуудые бэлэдхэхэ ёhотой.

Малажал ... манай республи эрхэ байдал... малажалай хүмэрилэгшэдэй hуралсалда тусанхарал ...туулагдаха ёhо. Тэрэшэлэн бусад hалбариин дэлмэрилэгшэдэйшье hуралсалые жаруулха шухала. Колхозно кадрнуудые hуралсалда хадуулха хэрэгтэй. Тиин курсадта шудалhан эрдэмээ колхозуд бодото хэрэг дээрэ хэрэгхэхэ ёhотой.

Колхознигуудай агрозоотехничес hуралсалые эмхитэйгээр ябуулбайhан колхозууд республика ор олон. Жэшээнь, Иволгын айай Ленинэй нэрэмжэтэ (Гиль), «Улаан Оронго» колхозуудта озоотехническэ hуралсал муу ээр эмхидхэгдэнхэй.

Тэхэтэй хамта, колхознигуудай озоотехническэ hуралсал юрэнөө республика дотор тэсэшэгүй таар ябуулагдана. Агрозоотехескэ группануудай гурбанайнь хубинь занятияа эхилээгүй. 7 ган колхознигууд курсануудта алсаха ёhотой аад, оройдоо 3 та гаранинь hуралсажа байна. юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, им аймгүйсэдкомууд, түбхын түхүдөө ажахын таhагууд, тэдэ мэргэжэлтэд колхозно кадрые бэлэдхэхэ хэрэгтэ харюугүйгөөр хандаа. Иимэ баримуд Хориин, Мухаршэбэрэй ба д олон аймагуудта үзэгдэнэ. ээнь, Хориин аймагай хүдөө хын таhагай мэргэжэлтэд Ба-ва, Машанова ба бусад участ мэргэжэлтэд зоотехническэ hуралда ямаршье харюусалгагүй хандадаг байна.

Энэ шухала хэрэгые тоодоггүй гүйсэдкомууд, партиин айко хадаа ехэ алдуу хэнэ гээшэ. етскэ түрүү техникээр зэбсэгэн улам хүгжэжэ байтаа хүдөө хыда мэртэжэл hайнтай кадрые бэлэдхэхэ гээшэ аймагуудай низацинуудай, хүдөө ажахын гуудай, колхозуудай хүтэлбэриэдэй, хүдөө ажахын мэртэжэлй хойшолуулашагүй зорилго Колхознигуудай агрозоотехниуралсалда бии байhан дутагуудые дары зайсуулха шухала. хэрэгые ёhотоор эмхидхэхэ арэлэмжо колхоз бүхэндэ бии. аг бүхэндэ мэргэжэлтэд яhала

укын туйлалтануудые ба түрүү дүршэлые колхозно үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын Министерствын дэргэдэхи хүдөө ажахын пропагандын управлени, тэрэшэлэн манай республика доторхи хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын станцинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Гэбэшье, хүдөө ажахын пропагандын управлени, научна эмхи зургаанууд өөhэдынгөө хүлээтэ үүргые дүүргэжэ шаданагүй. Тэдэнэй хангалтагүй хүдэлмэри ба ехэ дутагдалнууд республиканска газетэнүүдэй хуудаhануудта нэгэнтэ бэшэ шүүмжэлэгдэhэн байгаа. Теэд хүдөө ажахын пропагандын управлени энэ шүүмжэлэлhээ зохихо тобшолол хээгүй. Управлениин хүдэлмэрилэгшэд нютагуудтахи байдал хүсэд мэдэнэгүй, харин мэдээнүүдые суглуулаад, баримтануудые бүридхөөд, түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлнэгүй. Энэ юун дээрhээ тохёолдоноб гэхэдэ, колхозно ажабайдалhаа таhаршаhаар гэршэлнэ. Республикын хүдөө ажахын Министерство, тэрэнэй дэргэдэхи управлени хадаа эдэ дутагдалнуудаа дары зайсуулжа, хүдөө ажахын пропагандые hайжаруулха ёhотой.

Бурят-Монголой малажалай туршалгын станци мүн хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Энэ станциин хүдэлмэрилэгшэд түрүү зоотехническэ наукын туйлалтые колхозно малажалда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ үүргэеэ оройдоо дүүргэнэгүй. Гэбэшье, энэ хадаа тус станциин хүдэлмэрилэгшэдэй научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин хойшолуулашагүй зорилто байтаа.

Тэрэшэлэн Онохойн селекционно станциин хүдэлмэрилэгшэд түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ баhал ехэ дутагдалнуудтай байна. Энэ станциин научна хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив түрүү агробиологическа мичуринска наукын шэнэ туйлалтануудые республикын колхозуудта нэбтэрүүлхэ талаар нилээд ехэ юумэ хэхэ аргатай. Тус станци хадаа колхозуудтай хани барисаагаа улам үргэдхэн, колхозно үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые шэнжэн үзэжэ, тэрэниие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри хэхэ ёhотой.

Бурят-Монголой зооветеринарна институтай научна хүдэлмэрилэгшэд нэгэ үедэ түрүү зоотехническэ наука тухай ба тэрэнэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ тухай лекци, элидхэл ба хөөрэлдөөнүүдые колхозуудта сат үргэлжэ хэдэг байлан юм. Теэд hүүлэй үедэ эндэхи научна хүдэлмэрилэгшэд энэ хүдэлмэреэ hуладхаа. Тус институдай коллектив энэ дутагдалаа зайсуулжа шадаха аргатай.

Түрүү советскэ наукын туйлалтые ба түрүү дүй дүршэлые колхозно үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри hайжаруулхын тула республикын хүдөө ажахын Министерство, тэрэнэй дэргэдэхи хүдөө ажахын пропагандын управлени, научна хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын бүхы мэргэжэлтэд бултадаа оролдожо, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ, малажалай гээгдэлые ойрын сатта усадхаха хэмжээ абаха ёhотой.

„Эхэ Герой“ гэжэ орденууд барюулагдаба

...румканай аймагай ажалшадай ...адуудай Соведэй гүйсэдкомой ...лэгшын орлогшо нүхэр П. К. ...мович арбан үхибүүдые түрэ... хүмүүжүүлhэнэй түлөө шагнат... олон үхибүүдэй эхэ Нина ...ювна Степановада «Эхэ Ге...» орденые СССР-эй Верховно ...эй Президиумэй грамотатай... СССР-эй Верховно Соведэй ...идиумэй нэрэhээ барюулба.

...он үхибүүдэй эхэ Степанова ...ительствын дээдэ шагнал абаха ...а, парти ба правительствода ...ал оролдолгын түлөө ехэ ...алан хүргэбэ.

* * *

Байкало-Кударын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр И. С. Тынтуев олон үхибүүдэй эхэ А. Р. Дунаевада «Эхэ Геройн» орденые тусхай грамотатайгаарнь СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй нэрэhээ барюулба.

Александра Родионовна Дунаева олон үхибүүтэй эхэнүүд тухай эсэгэ ёhоной анхарал хандуулhанайнь түлөө большевистскэ партида, советскэ правительствода ехэ баясхалан хүргэбэ.

Нүхэр Тынтуев шагналда хүртэгшэ А. Р. Дунаевае халуунаар амаршалаад, олон жэлдэ элүүр энхэ, зол жаргалтай ажаhуухые хүсэбэ.

Республикын хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудай шэнэ дэбжэлтын түлөө

Бурят-Монголой АССР-эй бүхы колхознигуудта, МТС болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ

Хүндэтэ нүхэд! 1951 он болбол манай орон дотор социалистическэ байгуулалтын бүхы hалбаринуудта шэнэ гайхамшагта амжалтануудай туйлагдаhан жэл, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай үнэн ба найдамтай тулгуури болохо манай гүрэнэй хүсэ шадалай саашадаа бэхижэhэн жэл байгаа. Советскэ Союзай ажалшад большевистскэ партиин, Советскэ правительствын ба эб найрамдалай агууехэ туг баригша нүхэр Сталинай хүтэлбэреэр ябажа, манай орон дотор коммунизм байгуулгын хэрэгтэ энэ жэлдэ шэнэ оруулалта хэбэ.

Түрүү советскэ агробиологическа наукын туйлалтануудые бодото дээрэнь хэрэглэн, манай республикын колхозууд болон МТС-үүдтэ большевистскэ партиин ба Советскэ правительствын элбэгээр үгэhэн хүдөө ажахын баян техникые ашаглан, бидэнэр болбол ажахын үнгэрhэн жэлдэ хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудай саашанхи дэбжэлтэ туйлаабди. Энэ жэлдэ колхозууднай хүдөө ажахын культурануудай hайн ургаса ургуулаа. Тэрэнэй ашаар манай аймаг таряа тушаалгын гүрэнэй түсэбые республика дотороо түрүүшүүлэй дунда болзорhоонь урид дүүргэhэн, 1952 оной тарилгын hайн үрhөөр өөhэдыгөө гүйсэд хангаhан, шухала хэрэгтэй страховой, фуражна болон ниитын бусад фондонуудые бии болгоhон, бүхы колхозуудта колхознигуудай ажалта үдэртэнь нилээд ехэ таряа хубааhан байха юм. Аймагай колхозууд хүдөө ажахын бүхы зүйлэй продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтэйгөө сүм тоосоо.

Бидэнэр энэ жэлдэ ниитын малай тоо толгойе зарим тэды олошоруулhан, ашаг шэмыень дээшэлүүлhэн байнабди. Малай байрануудые ба ниитын барилгануудые бариха талаар, ниитын малые шухала хэрэгтэй бүдүүн, шэмэтэй ба концентрированнэ тэжээлээр хангаха, малай фермэнүүд дээрэ хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Нүхэдүүд! Ажахын үнгэрhэн жэлдэ туйлагдаhан зарим нэгэн амжалтанууд бидэнэй ... хангажа шадахагүй байна. Колхозно үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхын тулада колхозуудта бии байhан ехэ арга боломжонууд ба резервнүүд холо гүйсэд ашаглагдаагүй байна. Хэдэн колхозуудта ороohото культурануудые тарилгын агротехникэ үшөөл доодо хэмжээндэ байhаар, пар ба намарай пар гүнзэгыгөөр, hайн шанартайгаар хахалха, элдүүрилхэ, хабарай тарилгые сортовой үрhөөр, агротехническэ эрхим болзорто үнгэргэхэ, үтэгжүүлгые улам үргэнөөр хэрэглэхэ ябадалда ёhотой анхарал хандуулагданагүй. Энээнhээ боложо зарим колхозууд ороohо тариянай бага ургаса абана. Зарим колхозуудта ниитын малажалые хүгжөөлгэдэ, тэрэнэй шанарыень hайжаруулгада ба ашаг шэмыень дээшэлүүлгэдэ анхарал хүсэдөөр табигданагүй. Имагтал тэрээн дээрэhээ ниитын малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб дүүргэгдээгүй, малай ашаг шэмэ бага байна.

Эдэ дутагдалнууд, тон түрүүн, бидэнhээ өөhэдhөөмнай дулдыдаха байна, эдэниие бидэнэр өөhэдөө усадхажа шадаха ба усадхаха ёhотойбди гэжэ hайнаар ойлгонобди.

Эхэ оронойнгоо ба бүхы советскэ арадайнгаа үмэнэхи патриотическа уялгаяа мэдэржэ, ажахын шэнэ, 1952 ондо ороходоо, бидэнэр, Кабанскын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хадаа зарим колхозуудай гээгдэлгые болюулхын ба аймагай колхозуудай ниитын ажахын эрид дэбжэлтэ туйлахын тулада, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые агротехническэ эрхим болзорто, hайн шанартайгаар дүүргэлгэ хангахын тулада бүхы хэмжээнүүдые абахабди гэhэн бата үгэеэ үгэнэбди. Шэнэ, 1952 он болбол хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудай саашадаа дэбжэхэ, колхозуудай ба МТС-үүдэй хүдэлмэриин шанарай бүхы показательнуудые дээшэлүүлхэ, тингэжэ түрэл орондоо эрхим шанартай таряа, мяха, ноohо, hү, хартаабха, овощь ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үгэхэ, колхозуудай ниитын ажахын саашанхи ургалта ба бэхижэлтэ, мүн колхознигуудай шанга шадал хангаха жэл болохо байна.

Энээниие туйлаха гол нүхэсэл хадаа таряанажалай ба малажалай культурые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ, советскэ агробиологическа наукын ба түрүү дүй дүршэлэй бүхы туйлалтануудые колхозно үйлэдбэридэ бодото дээрэнь нэбтэрүүлхэ, колхозууд ба МТС-үүдэй мүнөө зэбсэгжээд байhан техникые зүбөөр ба гүйсэдөөр ашаглаха, ажалай журамые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахые хүгжөөлгөөр шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө бүгэдэарадай үргэн социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ ябадал болоно.

Бидэнэр, Кабанскын аймагай колхознигууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хадаа манай колхозно таряашад тушаа парти ба правительствын табижа байгаа угаа ехэ анхарал оролдолгоор зоригжон, манай орон доторхи коммунистическэ байгуулалтын агууехэ зорилгын, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгын ашаа туhада манай Эхэ ороной саашадаа үшөө ехээр hалбаран бадаралта хангаха хүсэлэл мэдэрэлтэй байжа, 1952 ондо өөhэдтөө иимэ социалистическэ уялгануудые даажа абанабди.

Таряанажалаар

Таряанажалай талаар колхоз бүхэнэй, таряанажалай ба тракторна бригада бүхэнэй хүдэлмэридэхи гол шухала юумэнь гэхэдэ, газартаряалангай культурые дээшэлүүлхэ, түрүү советскэ агрономическа наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые колхозно үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал болоно гэжэ тоолонобди. Энээнэй үндэhөөр иимэ показательнуудые туйлахабди:

1. Ороohото культурануудай тарилгын бүхы талмайhаа гектар бүриин 14 центнерhээ багабэшэ ургаса абаха, тэрэ тоодо шэниисын— гектар бүриин 15 центнер, хартаабхын—125 центнер, овощиин—140 центнер, олон жэлэй ногооной үрhэнэй—гектар бүриин 2 центнер, олон жэлэй ногооной—гектар бүриин 25 центнер.

2. Бүхы үрhээ январиин 20-hоо оройтуулангүй сэбэрлээд, тарилгын үндэр кондицида хүргэхэ. Ороohото культурануудай ба хартаабхын имагта үндэр ургасатай районированна сортнуудай үрhөөр бүхы тарилгаяа хэхэ. Энэ зорилгоор мүн тэрэл болзорто сортовойбэшэ ба кондиционнобэшэ үрhые колхозуудай хоорондоо ба «Главзаготсортзерногой» пунктнуудта андалдалга дүүргэхэ.

Үрhэнэйнгөө бүхы таряае академик Т. Д. Лысенкын методээр агаарта дулаасуулан болбосоруулха, хуурай ба шэнгэн хороор угааха, ороohото культурануудай 3750 центнерhээ багабэшэ үрhые, хартаабхын—2250 центнер үрhые яровизацилха, томо фракцинуудай 360 центнерhээ багабэшэ үрhэ шэлэжэ абаха.

Газар элдүүрилгын зэр зэмсэгүүдэй ба тарилгын машинануудай заhабарилгые Советскэ Армиин үдэр хүрэтэр, таряа хуряалгын машинануудай заhабарилгые июниин 1 хүрэтэр дүүргэхэ.

3. Үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай түсэбые дүүргэлгэдэ тусгаар анхарал хандуулха. Намарай культурануудай, олон жэлэй ногооной тарилгын, парай ба намарай парай 6000 гектар талмай дээрэ саhа тоттоохо. Үбэлэй үедэ полинууд дээрэ 160 мянгаhаа үсөөн бэшэ ашаа шэбхэ гаргаха, тэрэ тоодо МТС-үүдэй хүсөөр 60 мянгаhаа үсөөн бэшэ ашаа гаргаха, 1100 центнер үнэhэ, 550 центнер тахяагай аргал суглуулха, 8000 центнер компост, 450 центнер гранулированна үтэгжүүлгэ бэлдэхэ, 1951 онтой сасуулбал 20 процент ехэ минеральна үтэгжүүлгэ эсаржа хэрэглэхэ.

4. Шииг нойто барихын тула парай ба намарай парай бүхы талмайе эртэ хабар борнойлхо, 300 гектарhаа бага бэшэ талмай дээрэ хабарай лущени хэхэ. 1500 гектар талмай дээрэ hайрамай уhа тогтоохо.

5. Хабарай тарилгые богони ба культура бүхэндэ эрхим агротехническэ болзорто үнгэргэхэ, тусхайлхада, хабарай хара таряанай ба шэниисын тарилгые—майн 15 болотор, овёсой ба ячмениин тарилгые—майн 25 болотор дүүргэхэ. Хабарай шэниисын 50 процентhээ бага бэшыень хэрээhэлүүлжэ ба нарин рядтайгаар тариха. 50 гектар талмай дээрэ хартаабхые квадратно-гнездовой аргаар тариха. Хабарай ороohото культурануудай тарилгын 500 гектарhаа бага бэшэ талмайда үтэг шэбхэ оруулха.

6. 400 квадратна метр талмай дээрэ парнигууд соо эртын овощь ургуулха, рассада ургуулхын тулада 1860 шэнэ рама хэхэ, 3000-hаа үсөөн бэшэ хуушан рама заhаха. 7 гектар талмайда шэнэ сад тариха.

7. Тарилгын хойноhоо нарин нигта харууhа хангаха. Энээнэй тулада 3000 гектарhаа бага бэшэ талмайн ургасада нютагай ба минеральна үтэгжүүлгые нэмэжэ тэжээл болгожо оруулха, 3000 гектарhаа бага бэшэ талмай дээрэ бултайhан ургасые борнойлхо, намарай ба хабарай хара таряанай, люцернын бүхы талмай дээрэ искусственна аргаар тооhотуулга нэмэжэ хэхэ. Зунай үедэ ороohото культурануудай бүхы талмайн буртаг үбhэ түүлгые хоёр дахин үнгэргэхэ, хартаабхын шоройень малтажа обоолго хоёр дахин хэхэ, садай модонуудай ряд хоорондуурхиие ба эшыень тойруулан элдүүрилхэ.

8. Тарилгын кампаниие ябуулхатаяа хамта 1953 ондо үндэр ургаса абахын тула бэлэдхэл хэхэ. 4000 гектарhаа бага бэшэ талмай дээрэ пар хахалха, тэрээнhээ 700 гектар талмайень 25 сантиметрhээ бага бэшэ гүнзэгытэйгээр хахалаад, хоёрлохын тулада наг шэбхэ оруулха, пар хахалалгые июниин 10-hаа хожом бэшэ дүүргэхэ. 1000 гектарhаа бага бэшэ талмайтай пар дээрэ шэнэ методээр пырэй үбhэ үгы хэхэ, 110 гектарhаа бага бэшэ талмайн модо бургааhа сэбэрлэжэ ба заалис хахалжа, шэнэ газар элдүүрилхэ. Бүхы тарилгые имагта пар ба намарай пар дээрэ хэхын тулада 6450 гектарhаа бага бэшэ талмай дээрэ намарай пар хахалха, 700 гектарhаа бага бэшэ талмайда лущени хэхэ.

9. 1952 ондо Сталинай нэрэмжэтэ, XVII партсъездын нэрэмжэтэ, «Красное знамя» колхозуудта бүхы полинууд дээрээ олон жэлэй ногоо тарилсадаг ногоо таридаг политой зүб севооборот нэмэжэ ашаглаха, Ленинэй нэрэмжэтэ, Ждановай нэрэмжэтэ ба Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудта ногоо таридаг политой севооборот ашаглаха.

100 гектар талмай дээрэ олон жэлэй ногоое сэбэрээр тариха, 400 гектарта — ороohотой холижо тариха.

10. Жэлэй эхинhээ хойшо колхоз бүхэндэ ургаса хуряалгада үргэн бэлэдхэл хэхэ. Ороohо хатаалгые түргэдхэхын ба тэрэниие саг соонь болбосоруулхын тулада колхоз бүхэндэ хушалтатай hайн ток бариха, зерносушилкануудые саг соонь заhабарилха, тэдэнэй ехэ бүтээсэтэй болохын тула хананууднь штукатурдаха; тогуудые механизацилгын талаар хүдэлмэри хэхэ; ургаса хуряалгые түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр үнгэргэхэ, 15 футова комбайн бүхэнөөр 300 гектарhаа бага бэшэ таряа хуряаха.

Таряа тушаалгын гүрэнэй түсэбые октябриин 1-hээ оройтуулангүй, тиихэдэ овощь ба хартаабха тушаалгын түсэбые—октябриин 20-до дүүргэхэ.

11. Намарай культурануудай үндэр ургаса абахын тулада сэбэр пар саг соонь бэлэдхэхэ ябадал хангаха, намарай хара таряае сентябриин 1 болотор табижа дүүргэхэ.

12. Колхоз бүхэндэ пасекатай болохо, зүгын бүлэнүүдэй ниитэ тооe 450-да хүргэхэ. Зүгын бүлэ бүхэнhөө 35 килограммhаа бага бэшэ медой валовой суглуулбари туйлаха. Мед үгэдэг культурануудые пасека бүхэндэ 5 гектарhаа бага бэшэ тариха.

13. Колхозно үйлэдбэридэ наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлгэ хадаа газартаряалангай ба малажалай культурые дээшэлүүлгын, хүдөө ажахые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөн дэбжүүлгын гол условинуудай нэгэн мүн байhаниие хараадаа абажа, бидэнэр болбол колхоз бүхэндэ ажалhаа таhалдангүйгөөр гурбан жэлэй болзорой агрозоотехническэ курсануудта колхозно ниитын кадрнуудые бэлэдхэлгэ эмхидхэхэбди. Нэгэдэхи жэлэй hуралсалай курсануудта 250 хүниие, хүдөө ажахын хоёрдохи разрядай мастернуудай курсада — 60-hаа үсөөн бэшэ хүниие бэлэдхэхэ байнабди.

Малажалаар

Ажалай эмхидхэлэй ба түлбэриин түрүү формонуудые нэбтэрүүлhэнэй ашаар, мал эдеэлүүлхэ ба харууhалха эрхим методүүдые хэрэглэжэ, тэрэшэлэн малажал дээрэ ажалай механизаци үргэнөөр хэhэнэй ашаар, 1952 ондо ниитын малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбүүдые ба даалгабаринуудые гүүртэ ба отара бүхэнэй, фермэ ба колхоз бүхэнэй тус тустаа, мүн аймагай бүхыдөө болзорhоонь урид бэ эрхим шанартайгаар дүүргэхэ ябадал туйлаха. Энээнэй тулада:

1. 1951-52 оной малай үбэлжэлгые жэшээтэ hайнаар үнгэргэхэ, малай үхэхэ ябадал гаргахагүй.

2. 100 гүүн бүхэнhөө 70-hаа үсөөн бэшэ унага абаха, 100 үнеэ ба хашараг бүхэнhөө—85-hаа үсөөн бэшэ тугал, 100 эмэ хонинhоо—110-hаа үсөөн бэшэ хурыга, эхэ гахай бүхэнhөө 10-hаа үсөөн бэшэ поршоонхо абаха.

Энээнэй үндэhөөр жэл соо моридой тоо толгойн 10 процентhээ бага бэшээр, эбэртэ бодо малай—26 процентээр, гахайн—36 процентээр ургалта туйлаха. Хонин ажал хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые 1953 ондо дүүргэхэ, тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ, Сталинай нэрэмжэтэ, Молотовой нэрэмжэтэ, Кировэй нэрэмжэтэ ба XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта—1952 оной эсэстэ дүүргэхэ.

Шубуунай фермэнүүд дээрэ шубуунай тооe 30 процентээр, тэрэ тоодо уhанай шубуудай тооe—300 процентээр олошоруулха.

3. Малые эдеэлүүлгын ба харууhалгын түрүү аргануудые хэрэглэжэ, малай ашаг шэмые дээшэлүүлгэ туйлаха—hаамхай үнеэн бүриhөө 1200 литрhээ бага бэшэ hү hааха, нарин ноohотой хонин бүриhөө — 4,5 килограммhаа бага бэшэ, нарибтар ноohотойhоо—4 килограммhаа бага бэшэ, шэрүүбтэр ноohотойhоо — 3,1 килограммhаа бага бэшэ, шэрүүн ноohотойhоо — 1900 граммhаа бага бэшэ ноohо хайшалжа абаха. Үндэгэлдэг тахяа бүриhөө 80-hаа үсөөнбэшэ үндэгэ абаха.

Гүрэндэ hайн шадалтай мал тушаалга хангаха. Мяха тушаалгада оруулагдаха малые бэлшээжэ таргалуулхын тула тусхай гүүртэ, отара, бүлэг болгон таhалха.

4. Ниитын бүхы малай тоо толгойе шанарай талаар hайжаруулхын тулада элитэhээ ба нэгэдэхи классайхиhаа доошо бэшэ симментальска үүлтэрэй 10 племенной буха нэмээн худалдажа абахабди, үнеэдые искусственнаар ороондо оруулха гурбан пункт эмхидхэхэбди. 1952 ондо үнеэдэй 75 процентhээ үсөөн бэшые племенной бухада табиха ябадал хангахабди.

1952 ондо колхозуудта ашаг ехэтэй, нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноohотой хонидой тоо толгойе бүхы хонидой ниитэ тоо толгойн 70 процент болотор олошоруулха.

Кабанскын сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо ашаг ехэтэй хонидой племенной бүлэг бии болгохобди. Тиихэдэ, «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ ба Чкаловай нэрэмжэтэ колхозуудта симментальска үүлтэрэй бодо малай племенной бүлэг бии болгожо, саашадаа тэдэниие колхозуудай племенной фермэнүүд болгохо.

5. Колхозуудай малай фермэнүүдэй хүндэ хүдэлмэринүүдые механизировалхэ уялга абанабди, энээнэй тулада 1952 ондо «Коммунизм» ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта үнеэдые электричествээр hааха хоёр агрегат, Молотовой нэрэмжэтэ, Сталинай нэрэмжэтэ ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта электричествээр хони хайшалдаг аппаратуудые нэмэжэ табиха ба ашаглаха. «Коммунизм» ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта малай уhалалгые нэмэжэ механизировалхэбди. МТФ бүхэндэ кормозапарник табихабди.

1952 ондо XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой МТФ дээрэ ажалые комплексноор механизацилгада орохын тулада бэлэдхэл хэжэ дүүргэхэбди.

6. Бүхы эбэртэ бодо малаа, гахайнуудаа ба хонидоо дулаан типовой байраар бүрин хангахын тулада үхэрэй, гахайн ба хониной байрануудай зоотехническэ барилга хэхэбди.

Барилгын ехэ хүдэлмэри хэхын тулада барилгын модые түсэбтэ орходоо 200 процент, хюрөөдэhэн материалнуудые — 300 процент бэлэдхэхэ уялга абанабди. Барилгын бригадануудай составые шэнээр бүридүүлжэ, мэргэжэл hайнтай модошо дархашуулые бэхижүүлхэбди. Барилгын бригадануудые нэмээхын тулада 30 дархашуулые индивидуальнаар hургахабди.

7. Тэжээлэй бата бэхи база байгуулга хадаа ниитын малажалые саашадань хүгжөөлгын ба ашаг шэмыень дээшэлүүлгын үндэhэ hуури мүн болоно гэжэ ойлтоод, бидэнэр хадаа малаа бүдүүн, шэмэтэй ба концентрированнэ тэжээлээр гүйсэд хангаха уялга абанабди.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын ба ниитын малда хэрэгтэй тэжээл бэлэдхэлэй түсэбэй дүүргэлтэ хангахын зорилгоор сабшалан ба бэлшээри hайжаруулгаар иимэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэбди:

1000 гектар сабшалан дээрэ саhа тогтоохо, 1500 гектар талмай дээрэ hайрамай уhа бариха, 4000 гектар сабшалангые модо шулуунhаа сэбэрлэхэ, 400 гектар талмайн шугы бургааhа отолжо хаяха, 380 гектар талмайн болдотые сэбэрлэхэ;

250 га талмай дээрэ үтэг хэхэ, сабшалангай-бэлшээриин ногооной үрhэнэй 150 гектар талмай таhалха;

нэгэ жэлэй ногооной тарилгые, тусхайлхада зелёнко болохо овёсой тарилгые хоёр дахин үргэдхэхэ, ургасыень гектар бүриhөө 50 центнер хүрэтэр дээшэлүүлхэ, силосно культурануудые тарилгын түсэб 10 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, ургасыень гектар бүриhөө 150 центнер хүрэтэр дээшэлүүлхэ;

Фермэ шадарай участогууд дээрэ, тэрэшэлэн тэжээл бэлэдхэлэй ба таряанажалай бригадануудта даалгагдаhан участогууд дээрэ тэжээлэй корнеплодуудые тарилгын түсэб 10 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ, эдэ участогуудай гектар бүриhөө 150 центнер ургаса туйлаха.

Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхыень гол түлэб колхозуудай тэжээл бэлэдхэлэй тусхай брига-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Республикын хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудай шэнэ дэбжэлтын түлөө

Бурят-Монголой АССР-эй бүхы колхознигуудта, МТС болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ

(Түгэсхэл)

дануудта ба таряанажалай бригадануудта даалгаха, тэдэндэ сабшалангай, бэлшээриин ба тэжээлэй культурануудые тариха газарай талмай, үрһэ, хүдөө ажахын зэрзэмсэг, жудхэхэ хүсэн болон транспортна хэрэгсэлнүүдые саг соонь даалгажа үгэхэ, бригада бүхэндэ ургасын талаар ба бусад показательнуудаар үйлэдбэриин даалгабари саг соонь хүргэхэ.

Тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудые эмхидхэлэй талаарнь бэхижүүлхэ, тэдэнние эрхим колхознигуудаар бүридхүүлхэ, ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулгын хүдэлмэринүүдые эмхидхэхэ гол үүргэтэй тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудай бригадирнуудай үүргые дээшэлүүлхэ.

Машинно-тракторна станцинуудай талаар

Мүнөө машинно-тракторна станцинууд болбол хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлгэдэ, ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулгада, фермэ дээрэ хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилгада ба малай ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэд энээниие ойлгожо байна, тиин хүдөө ажахын саашанхи дэбжэлтын түлөө өөһэдынгөө харюусалгые мэдэрэн, өөһэд дээрээ иимэ уялгануудые даажа абана:

1. Тракторнуудай элдүүрилдэг бүхы талмай дээрэһээ ороohото культурануудай гектар бүриин 14 центнерһээ бага бэшэ ургаса, тэрэ тоодо шэниисын — гектар бүриин 15 центнерһээ бага бэшэ ургаса түйлаха.

2. Машинно-тракторна паркые хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдтэ жэшээтэ һайнаар бэлдэхэ. Энээнэй тулада социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, ажалые зүбөөр эмхидхэһэнэй ба түрүү узловой метод хэрэглэһэнэй ашаар, мартын 20 хүрэтэр тракторнууд болон хүрьһэ элдүүрилдэг машинануудые эрхим шанартайгаар заһабарилжа дүүргэхэ, тиихэдэ хуряалгын машинануудые — комбайнуудые, жаткануудые, молотилкануудые 1952 оной июлиин 1 хүрэтэр заһабарилжа дүүргэхэ, заһабарилгын үедэ моторнуудай обкатка хэхэ, хүсэнэйнь болон горючи гаргашалгын талаар шалгалта хэхэ, жиклернуудай, карбюраторнуудай тарировко хэхэ, СХТЗ, СТЗ—НАТИ, У—2 тракторнуудай базисна детальнуудые гүйсэдөөр һэргээн заһаха, механизмуудай соосностиие шалгаха.

3. Трактористнуудта культурно-ажаһуудалай зохид һайн услови бии болгохо, бии бүхы тракторна вагончигуудые ба полевой стануудые 1952 оной апрелиин 1-һээ оройтуулангүйгөөр заһабарилха, тэдэниие библиотекэнүүдээр, шатар даамаар, умывальник болон оро дэбисхэрээр хангаха.

4. Мартын 15 болотор МТС-эй нефтебазада горючи ба түрхихэ материалнуудые тэндэ бии байһан нефтетарааар дүүрэтэрнь асарха.

5. Тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлмэрилүүлхээр бодомжолжо, бүхы тракторна бригаднуудые трактористнуудаар бүридүүлхэ, тракторна бригада бүхэндэ саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ прицепщигүүдые, уһа ба горючи зөөхэ хүнүүдые болон хангалгын бусад хүдэлмэрилэгшэдые даалгаха. Курсануудта ба механизаторска кадрнуудай һургуулинуудта 20 трактористнуудые, 4 комбайнерые бэлэдхэхэ.

6. Полевой хүдэлмэринүүдэй зунай үедэ условно трактор бүхэнөөр 400 гектарһаа бага бэшэ зөөлэн хахалалга хэхэ, 15 футова комбайн бүхэнөөр 300 гектарһаа бага бэшэ таряа хуряаха, тракторна хүдэлмэриин өөрынь үные химдаруулха.

7. Харьяата колхозуудтаа түсэбөөр тоггоогдоһон талмайн үбһэ сабшаха, тармаха ба һүрилхэ, 1500 тонно тэжээл силослэхэ, 100 гектар сабшалангай ба бэлшээриин шугы бургааһа отолжо хаяха, 100 гектар талмайтай намаг газарые хатааха.

8. Малажалай фермэнүүд дээрэ хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилха талаар МТС-тэ үгтэһэн түсэбэй дүүргэлтэ хангаха, тэрэшэлэн малай байрануудые барихын тулада барилгын материалнуудые бэлэдхэхэ ба шэрэжэ асарха хэрэгтэнь колхозуудта туһалха.

Нүхэд колхознигууд, МТС болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын мэргэжэлтэд! 1952 ондо манай республикын хүдөө ажахын гээгдэлгые усадхахын тулада, гээгдэнги нэгэшье колхозой ба совхозой, нэгэшье МТС-эй, бригадын ба фермын байхагүйн тулада, ерэхэеэ байгаа ажахын жэлые республикын хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудай шэнэ хүсэтэ дэбжэлтын жэл болгохын тулада бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлэе.

Манай агууехэ Эхэ орон Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз мандаха болтогой!

Советскэ арадай бүхы илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ —манай түрэл большевистскэ парти мандаха болтогой!

Манай инаг вождь, эсэгэ ба багша агууехэ Сталин мандаха болтогой!

Энэ хандалга Кабанскын аймагай колхознигуудай, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хамтын суглаануд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

ВКП(б)-гэй Обкомдо

Кабанскын аймагай колхознигуудай, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хандалга тухай

ВКП(б)-гэй Обкомой бюро хадаа Бурят-Монголой АССР-эй бүхы колхознигууд болон колхозницануудта, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ Кабанскын аймагай колхознигууд болон колхозницануудай, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хандаһан хандалгые һайшааба.

Тус хандалгые бүхы бригаданууд, фермэнүүдтэ ба колхознигуудай, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаанууд дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсүүлхыень, ниитын малажалаа саашадань хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын бүхы культурануудай үндэр ехэ ургаса ургуулха, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха ба колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ тодорхой социалистическэ уялгануудые тэдээндэ абхуулха ябадал эмхидхэхыень ВКП(б)-гэй айкомуудые, партийна эхин организацинуудые, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалаа.

Бригадануудай, фермэнүүдэй, колхозуудай, совхозуудай ба МТС-үүдэй хоорондын социалистическэ мүрысөө эмхидхэхын тула, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы колхознигуудые, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые элсүүлхын тула ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэбэ.

Абтаһан уялгануудай дүүргэлтын ябасые хододоо шалгаха ба харилсан шалгалсаха, шалгалтын дүнгүүдые бригаданууд, фермэнүүдтэ ба колхознигуудай, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаанууд дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ ябадал эмхидхэхыень ВКП(б)-гэй айкомуудые, партийна эхин организацинуудые, советскэ болон хүдөө ажахын органуудые уялгалба.

Хүдөө ажахын жэлые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөнэй ябаса тухайда айкомуудай ба аймгүйсэдкомуудай заседанинууд дээрэ колхозуудай, сельсоведүүдэй түрүүлэгшэнэрые, МТС-үүдэй болон совхозуудай директорнуудые, партийна эхин организацинуудай секретарьнуудые хододоо соносодог байхыень уялгалаа.

Хүдөө ажахыдахи социалистическэ мүрысөөнэй ябаса, түрүүшүүлэй дүй дүршэл ба түйлалтануудые үргэнөөр толилдог байхыень, тэрэшэлэн социалистическэ мүрысөөндэ орожо абаһан уялгануудаа дүүргэдэггүй колхозууд, МТС-үүд ба аймагуудые большевистскээр шүүмжэлхыень республиканска болон аймагуудай газетэнүүдэй редакторнуудые уялгалба.

Социалистическэ мүрысөөндэ илаһан аймагуудта, машинно-тракторна станцинуудта ба колхозуудта БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой дамжуулгын Улаан тугуудые олгохо тухай 1951 ондо тоггоогдоһон условинуудые 1952 ондо үлөөбэ.

Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой булад шудхалгын цехын стерженщица стахановка Мария Иосифовна Эпова цех соо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй түрүүшүүлэй нэгэн болобо. М. Эпова халаа найнгаа даалгабариие үдэр бүри 180 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр М. И. Эпова формовочно хүдэлмэри хэжэ байна.

В. Муллерай фото.

Фермын улаан булан

Кабанскын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой малажалай фермын хүдэлмэрилэгшэдэй байранууд арюун сэбэр ба дулаахан байдаг. Фермын дэргэдэ улаан булан түхеэрэгдэбэ. Тэндэнь малшадай уншаха политическэ ба уранһайханай номууд олон. Колхозой правлени малшадтаа «Огонек», «Молодой колхозник» журналнуудые республиканска ба аймагай газетэнүүдые захиһан байна.

Фермын хүдэлмэришэд һайнаар түхеэрэгдэһэн улаан буландаа сүлөөтэй сагтаа сугларжа, ном, газета ба журналнуудые уншана, даам, домино наадана. Тэндэ «дайшалхы хуудаһанууд» ходо гаргагдана, зооветеринарна һуралсал үнгэргэгдэнэ.

Б. Сотнич.

Колхозой ангай фермэ

Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой ангай фермэ аймаг соогоо эрхим фермэнүүдэй нэгэн юм. Харууһалга, эдеэлүүлгын һайн байдаг дээрэһээ ангуудынь үдэсэтэй, үһэ нооһо һайхантай байдаг. Тэрэ колхозой тушааһан ангай арһан эрхим сортын байдаг юм.

Тус колхоз ангайнгаа фермэһээ жэлһээ жэлдэ ехэ олзо доход оруулна. 1951 ондо энэ фермэ колхоздоо 20000 түхэригэй олзо оруулба.

А. Михайлов.

П А Р Т И Й Н А А Ж А Б А Й Д А Л

ВКП(б)-гэй горкомой V пленум

Декабриин 25-да ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой V пленум болобо. Хүүгэдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ талаар партийна организацинуудай ябуулжа байгаа хүдэлмэри тухай элидхэл партиин горкомой секретарь нүхэр Маслов хээ.

Улан-Удэ городой олонхи партийна организацинууд хүүгэдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һүүлэй үедэ анхаралаа багаар хандуулна гэжэ пленум тэмдэглэбэ.

Арадай гэгээрэлэй асуудалнууд тушаа парти, правительствын заабаринуудые ВКП(б)-гэй горком, райкомууд, партийна эхин организацинууд хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ, һургуулинуудай һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие гүнзэгыгөөр мэдэнэгүй гэжэ элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд тодорхойлбо.

Багшанарай мэргэжэл шадабариие, политическэ бэлэдхэлыень дээшэлүүлхын түлөө ВКП(б)-гэй райкомуудай, горОНО-гэй, һургуулинуудай партийна организацинуудай зүгһөө багаар тэмсэдэг, багшанарай коллективүүдтэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй һула байһан ушарһаа зарим һургуулинууд, мүн зарим багшанар һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие муугаар эрхилнэ.

Энэ шалтагааһаа боложо, һурагшадай успеваемость городой һургуулинуудта һуралсалай 1951—1952 оной түрүүшын 3 һара соо миил 72,6 процент болоһон байна. Илангаяа № 68 һургуулида (директорынь нүхэр Викулов, партийна организациинь секретарь нүхэр Елаев), № 1 һургуулида (директорынь нүхэр Арский, парторганизациинь секретарь нүхэр Смирнова), № 8 һургуулида (директорынь нүхэр Жданова, партийна организациинь секретарь нүхэр Беляев) болон бусад зарим һургуулинуудта һурагшадай успеваемость муу байна.

Һургуулинуудта ниитын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Һургуулинуудай директорнүүд, партийна эхин организацинууд һурагшадай комитедүүдые, пионернүүдэй отрядуудые болон дружинануудые һулаар хүтэлбэрилнэ. Олонхи һургуулинууд һурагшадайнгаа бүлэнэртэй нигта холбоо барисаагүй байна. Город дотор педагогическа пропаганда үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэгүй, һурагшадые хүмүүжүүлгын асуудалнууд тухайда лекцинүүдые болон элидхэлнүүдые уншалгада педагогическа институдай багшанар, мүн дунда һургуулинуудай дүй дүршэл ехэтэй багшанар тон үсөөнөөр хабаадуулагдана гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Һургуулинуудта физкультурно-спортивна хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Һурагшадта театр, кино харуулга муугаар эмхидхэгдэнэ. Амаралтынгаа үдэрнүүдые һургуулиин хүүгэдэй зүбөөр үнгэргэхэ ябадал тухайда һургуулиин комсомольско организацинууд, багшанар анхаралаа багаар табина.

Эдэ бүгэдэһөө боложо, зарим һурагшад һургуулиин журам эбдэнэ, заршамгүй ябадал гаргана гэжэ ВКП(б)-гэй горкомой гэшүүд нүхэд Кузичев, Полункин ба бусад тэмдэглэбэ.

Хүүгэдые коммунистическээр хүмүүжүүлгые эрид һайжаруулха, һургуулинуудай партийна организацинуудай үүргые улам дээшэлүүлхэ, багшанарай дунда шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ ВКП(б)-гэй обкомой һургуулинуудые эрхилдэг таһагые даагша нүхэр Бартанов, Городской райкомой секретарь нүхэр Кирдяшкин гэгшэд хэлэбэ.

—Железнодорожно районой № 64, № 23 ба бусад зарим һургуулинуудта һурагшадай заршам һула, успеваемостинь муу байна. Теэд түмэр замай узелай парком тэдэ һургуулинуудай партийна организацинуудта туһаламжа үзүүлнэгүй. Мүн багшанарай профсоюзай горком (түрүүлэгшэнь нүхэр Грачева) багшанарай дунда ябуулагдаха ниитын хүдэлмэриие хэрэгсээнэгүй, тэдэнэртэй холбоо барисаа багатай байна, —гэжэ Железнодорожно райОНО-гой даагша нүхэр Барсук шүүмжэлбэ.

—Һурагшадай түрэлхидэй дунда педагогическа пропаганда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, педагогическа асуудалнуудаар статьянуудые республиканска газетэнүүдтэ толилхо шухала гэжэ педагогическа институдай партийна организациин секретарь нүхэр Карпова хэлэбэ.

—Багшанарай мэргэжэл шадабари болбол тэдэнэй идейно-политическэ бэлэдхэлһээ нилээд дулдыдаха бшуу. Тиимэһээ марксистско-ленинскэ эрдэмдэ һурахын түлөө педагогическа хүдэлмэрилэгшэ бүхэн оролдохо ёһотой. Марксизм-ленинизмын үдэшын университетдэ мүнөө 76 багшанар һуралсана. Тэдэнэй олонхинь һуралсалдаа һайнаар хандадаг байбашье, 20 шахуу багшанар занятиһаа гээгдэнэ, хэдэн олон предмедээр тэдэнэр шалгалтаяа үгөөгүй байха юм гэжэ марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй директор нүхэр Хогоева хэлээ.

Улан-Удын пионернуудай Ордоной хүдэлмэри тухайда тус Ординие даагша нүхэр Пономарев дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

—Город дотор хүүгэдэй һайн библиотекэ, хүүгэдэй техническэ станци эмхидхэхээр болоо. Тэдэниие эмхидхэхэ арга боломжо гүйсэ манда бии, — гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Улан-Удын горОНО-е даагша нүхэр Алимов, ВЛКСМ-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр Комиссаров, шэлэй механизированнэ заводой директор нүхэр Болсохоев, БМАССР-эй арадай гэгээрэлэй министр нүхэр Цыганков гэгшэд үгэ хэлээ.

Пленум хадаа зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаа.

Удаань пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудал хэлсэгдээ. Нүхэр Евдокименко ондоо хүдэлмэридэ ороһон ушарһаа ВКП(б)-гэй горкомой секретариин, ВКП(б)-гэй горкомой бюрогой гэшүүнэй уялгаһаа сүлөөлэгдөө. Нүхэр Ножкин ВКП(б)-гэй горкомой секретарь, бюрогой гэшүүн болгогдон һунгагдаба.

Ажахые партийна организацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилгэ һайжаруулха

Манай ороной ажахын байгуулалтын түйлэй ехэ зорилгонууд ажахыгаа һайнаар хүтэлбэрилхые, партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэри шангадхахые партийна бүхы организацинуудһаа эринэ.

Партийна организацинууд болбол ажахые хүтэлбэрилгын большевистскэ метод саг үргэлжэ шудалха ёһотой. Зүгөөр, ажахые хүтэлбэрилгын оперативна хүдэлмэри бэедээ даажа абаха зэргэгүй. Тэрэшэлэн гүрэнэй ба ажахын органуудые һолин хүдэлмэрилжэ болохогүй. Тиимэһээ, партийна организаци хадаа советскэ ба ажахын органуудаар дамжуулан ажахые хүтэлбэрилхэ ёһотой.

Манай орон дотор политическэ ба эмхидхэлэй шухала асуудал бүхэн партиин заабаряар бэелүүлэгдэдэг. Зүгөөр, ажахын органуудые парторганизацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилгэ гансахан лэ заабари үгэлгөөр хизаарлагданагүй. Партийна органуудай шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ шухала байна.

«Резолюцинуудые зохёон гаргалта тон түрүүшын алхам, партиин хүтэлбэрилгын эхин болоно... Хүтэлбэрилгын үндэһэ һууринь резолюцинуудые зохёон гаргалгада бэшэ, харин тэдэниие дүүргэлгэдэ, тэдэниие бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ байна». (Сталин, Зохёолнууд, том 6, нюур 270).

Шиидхэбэринүүдые хүнүүд, кадрнууд бэелүүлдэгынь мэдээжэ. Тиимэһээ хүнүүдтэй, кадрнуудтай хүдэлмэрилхэ, кадрнуудта тус бүридэнь тааруугаар хандаха, ажалай дэбжэлтые толгойлжо шадаха, амжалта түйлаха байһандаа этигэлые батадхаха шадабари хадаа партийна хүтэлбэриин тон шухала зүйлынь болоно. Партийна эхин организацинуудаар, предприятинууд болон колхозуудаар хүдэлмэрилжэ байһан коммунистнуудта түшэглэн, хүдөө ажахые, промышленностиие тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг газарта ехэ амжалтануудай түйлагдадагые бодото байдал харуулна. ВКП(б)-гэй Бичурын айкомые (секретаринь нүхэр А. Попов) абаад үзэе. Тэрэ хадаа аймсоведэй гүйсэдкомоор ба партийна эхин организацинуудаар дамжуулан ажахые хүтэлбэрилдэг байха юм. Ажахын ямар-нэгэн асуудал шиидхэхынгээ урда тээ шухала мэдээ ба материалнуудые ажахын органуудһаа абажа, шэнжэлэн согсолһоной һүүлээр, дутуунуудые усадхаха хэмжээ абахын тулада аймгүйсэдкомой заседани гү, али зохихо органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсүүлдэг юм. Айком болбол алдуу дутуунуудаа хайшан гэжэ заһаха тухайдань аймгүйсэдкомдо заажа үгэдэг, тус зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партийна эхин организацинуудай, комсомольско организацинуудай хүсэлэлгые зорюулдаг, хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудай гүйсэдхэлые хододоо шалгадаг байна.

Гэхэ зуура, ВКП(б)-гэй зарим айкомууд ажахые хүтэлбэрилхэ талаар ехэ дутуунуудые гаргана. Эдэнэр советскэ ба ажахын органуудай урда шанга эрилтэ табихын орондо, тэдэнэй тулада өөһэдөө хүдэлмэрилдэг, партийна эхин организацинуудые дабажа, ажахын багашье, ехэшье асуудалнуудые шиидхэдэг байха юм. Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-гэй Закаменай айком колхозуудта малай үбэлжэлгын ямараар эмхидхэгдэһые хинаха, заахын орондо, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй тоосоо оло дахин шагнажа юрэнхы дутуунуудые тэмдэглэлгээр хизаарладаг байна.

Тэрэшэлэн ВКП(б)-гэй Баунтын айком (секретаринь нүхэр Дычко) «1951 — 1952 онуудай сезон соо ангай арһа бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» асуудал августын 9-дэ зүбшэн хэлсээд, түсэбөө заатагүй дүүргэхэ гэжэ промхозой дирекциие, сельскэ Соведүүдые, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, партийна эхин организацинуудай секретарьнуудые уялгалһан юм. Гэбэшье, айком болбол тус тогтоолойнгоо гүйсэдхэлые эмхидхэхын тула юушье хээгүй. 4 һара үнгэрһэн хойно тогтоолойнгоо гүйсэдхэлые шалгахадаа, ангай арһа бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтын таһалдуулагдаһые тэмдэглэхэ ушартай болоо. Колхозуудынь ангуушадаа хүсэдөөр гаргаагүй, тэдэниие дари, туулга ба эдеэ хоолоор хангаха хэмжээнүүдые абаагүй байгаа. Советскэ ба ажахын органуудаар дамжуулан, партийна эхин организацинуудта түшэглэжэ, ажахые хүтэлбэрилдэг байгаа һаань, ангай арһа бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтэ иимэ байдалда орохогүй байһаниинь лабтай.

Хэжэнгын МТС-тэ тракторнууд ба хүдөө ажахын бусад машинануудые заһабарилжа эхилһээр хоёр һара үлүүтэй болоо. Зүгөөр, тус МТС энэ хүдэлмэреэ тон хангалтагүйгөөр эмхидхэнхэй байха юм. Энээниие партиин Хэжэнгын айком мэдэжэ байбашье, МТС-эй дирекци ба партийна организацинуудһаа эрилтэ хэнэгүй. Иимэ баримтанууд бусад айкомуудай ба райкомуудай хүдэлмэридэ мүн лэ үзэгдэнэ.

Партиин айкомууд хадаа практическа хүдэлмэридөө партийна эхин организацинуудта түшэглэхэ, ажахын хүдэлмэриие советскэ болон ажахын органуудаар дамжуулан хүтэлбэрилхэ ёһотой. Айком болбол партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулгада гол анхарал хандуулжа, тэрэнэй үндэһөөр советскэ ба ажахын органуудай хүдэлмэридэ нүлөөлхэ, дутуунуудые усадхаха ябадал хангаха зэргэтэй.

Партийна организацинууд хадаа хүтэлбэриин большевистскэ методые шудалха хэрэгтэнь ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ туһалха, кадрнуудые идейно-политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулха, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые үргэнөөр, зоригтойгоор дэлгэрүүлхэ, ажахын органуудай бүхы һалбаринуудта гүрэнэй журам бэхижүүлгэ түйлаха ёһотой. Тэрэшэлэн предприятинуудайнгаа администрациин, колхозойнгоо правлениин ажал-ябуулгые хинан шалгаха гэжэ предприятиин ба колхозой партийна организацинуудта ВКП(б)-гэй уставаар үгтэһэн эрхээ гүйсэд эдлэлгэдэнь туһалха шухала байна.

Хүнүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулха, тэдэниие политическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ, ажахын-политическэ зорилгонуудые гүйсэдхэлгэдэ тэдэниие элсүүлхэ гээшэ партийна хүтэлбэриин гол удхань болоно. Тиимэһээ, партиин айкомууд политическэ ба ажахын хүдэлмэриие зүбөөр зохилдуулан ябуулха, предприятинууд болон колхозуудайнгаа ажал-ябуулгые хододоо хинаха, ажахын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна ёһоор хандалгада өөрынгөө эхин организацинуудые һургаха зэргэтэй. Партиин айкомууд болбол партийна эхин организацинуудтахи эмхидхэлэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ һайжаруулан, ВКП(б)-гэй бүхы гэшүүд ба кандидадуудые партийна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха ёһотой.

Колхозуудай ажахын түргэнөөр хүгжэлгые хангахын тула, партийна эхин организаци бүхэниие партиин айкомой зүгһөө тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ шухала. Айкомой секретарьнууд, таһагуудые даагшад болон бусад хүдэлмэрилэгшэд колхозно партийна эхин организацинуудта хододоо ошожо, колхозуудай ажал хэрэгые һайнаар шэнжэлхэ, хүдэлмэриингөө алдуу дутуунуудые зайсуулха ба саашанхи хүдэлмэриингөө түсэб хараалха хэрэгтэнь туһалдаг байха ушартай.

ВКП(б)-гэй айкомууд машинно-тракторна станцинуудые хүтэлбэрилгээ эрид һайжаруулжа, тэндэ ниитэ-политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха зэргэтэй. Энэ хүдэлмэри хадаа колхозно үйлэдбэридэ машинно-тракторна станцинуудай үүргые ба удхашанарые бүри дээшэлүүлхэ, харьяата бүхы колхозуудай ургасые дээшэлүүлхэ ба мал олоор үсхэбэрилхэ хэрэгэй түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ ябадалда зорюулагдаха ёһотой.

Предприятинууд, МТС-үүд болон колхозуудтахи партийна хүдэлмэриие саашадань һайжаруулга хадаа ажахын асуудалнуудта партийна организацинуудай нүлөөлэлгые шангадхаха, предприятинууд, МТС-үүд ба колхозуудай ажахын, культурна бүхы байдалда тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ байна.

Партийна комитедүүд ажахые хүтэлбэрилхэ большевистскэ метод бүри гүнзэгыгөөр шудалха ба һайжаруулха, советскэ болон ажахын органуудые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэри бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ ёһотой. Эдэ бүгэдэ хадаа коммунистическэ байгуулалтада шэнэ амжалтануудые түйлаха шухала нүхэсэл болоно.

К. ЩЕРБАКОВ, ВКП(б)-гэй обкомой партийна, профсоюзна ба комсомольско органуудай таһагые даагшын орлогшо.

Медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска нэгэдэхи съезд

Арад зондо медицинскэ туһаламжа һайнаар үзүүлэе

Медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска нэгэдэхи съезд болоод дүүрэбэ. Съезд болбол БМАССР дотор элүүрые хамгаалгын байдал тухай, мүн арад зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлгые саашадаа һайжаруулгада медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар республикын элүүрые хамгаалгын министр нүхэр Б. Р. Боянова элидхэл хэһэн байна.

Элидхэлшэ болбол арадай элүүрые хамгаалга һайжаруулха тухай, ажалшадай бэеын элүүрые сахиха тухай большевистскэ партиин, Советскэ правительствын ба нүхэр Сталинай тон ехэ анхарал оролдолго гаргадаг байһаниие тэмдэглэбэ.

Элидхэлшэ болбол үбшэниие эмнэхэ ба һэргылхэ, халдабарита үбшэниие һэргылхэ санитарна ба санаторно-курортно эмхи зургаанууд олошоржо байһан тухай, республика дотор медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй олон боложо байһан тухай, элүүрые хамгаалгын бюджедэй ургажа байһан тухай хэлээ.

Үбшэниие эмнэхэ ба һэргылхэ эмхи зургаанудай хүдэлмэридэхи дутуунуудые элидхэлшэ элирүүлбэ. Эдэ эмхи зургаанууд медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ талаар хүн зоной, илангаяа хүдөө нютагуудтахи хүн зоной, эрилтэнүүдые хүсэд һайнаар ханганагүй. Хүдөөдэ больницануудые бариха хүдэлмэри республика дотор тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна.

Хүдөөгэй арад зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлгэдэ медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй тусгаар ехэ үүргэтэй байһыень элидхэлшэ тэмдэглээ.

—Республика доторхи хүдөөгэй арад зоной 40 шахуу процентнь медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө медицинскэ туһаламжа абадаг байна,—гэжэ нүхэр Боянова хэлэбэ.—Мүнөө үедэ республика дотор фельдшерскэ ба фельдшерско-акушерскэ 250 пунктнүүд, леспромхозуудта сестринскэ 8 пунктнүүд, колхозно нарайлалгын гэрнүүд, үхибүүдэй 24 яслинууд хүдэлнэ олгодоно.

Зүгөөр, аймагай ба участково больницануудай, мүн участково амбулаторинуудай врачууд хүдөөдэ үбшэниие эмнэлгын ба һэргылэлгын хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ бодото туһаламжа багаар үзүүлдэг, фельдшерскэ пунктнуудаар үсөөн ябадаг, медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые һайтар хинан шалгадаггүй, тэдэнэй урда шухала зорилготэ табидаггүй байха юм гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Аймагай элүүрые хамгаалгын таһагые даагшанар, аймагай больницануудай главна врачууд хадаа медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ тухай багаар анхарна.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ медицинскэ туһаламжа һайнаар үзүүлгэдэ тустаар ехэ анхарал хандуулха шухала. Медицинскэ участково хүдэлмэрилэгшэд болбол фермэнүүд, гүүртэнүүд болон МТС-үүдтэ ошожо, медицинскэ туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой, — гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. — Олон аймагуудтахи ба городуудта хүүгэдэй врачууд болбол үхибүүдэй эмхи зургаануудта анхарал багаар хандуулна, хүүгэдэй яслинууд, садууд болон байшангуудта ажаллажа байһан медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажал-ябуулгые хинан шалганагүй.

Манай съезд хадаа кадрнуудые хүмүүжүүлгын асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ, медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэмые саашадаа һайжаруулха ба тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ тушаа бодото хэмжээнүүдые абаха ёһотой гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Нүхэр Бояновагай элидхэл тушаа 31 хүн үгэ хэлээ. Фельдшерскэ пунктнуудые даагшанар, медицинскэ сестранууд, санитарна врачуудай туһалагшад, мүн съездын бусад делегадууд өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хэлэжэ үгэхэһөө гадна, республикын элүүрые хамгаалгын министерствын ба аймагуудтахи элүүрые хамгаалгын таһагуудай хүдэлмэриин дутуунуудые элишэлэн шүүмжэлһэн байна.

Аймаг дотор рентгенокабинедэй үгы байһан дээрэһээ үбшэниие һэргылгын хүдэлмэри ябуулха ехэ бэрхэтэй байна гэжэ Кударын аймагай Улзытын фельдшерско-акушерскэ пунктые даагша нүхэр **Давыдова** тэмдэглэбэ. Мүн амбулаториин байшан ехэ хангалтагүй байна. Нүхэр Давыдова болбол эдэ дутагдалнуудые усадхалгада туһалхыень гуйжа, республикын элүүрые хамгаалгын министерстводэ хандаба.

—Октябрьска революциин урда тээ фельдшерскэ гансал пункт байһан аад, мүнөө манай Иволгын аймаг дотор эмнэлгын 25 эмхи зургаанууд хүдэлмэрилжэ байна. Тиигэбэшье, манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон, — гэжэ фельдшер нүхэр **Полухина** хэлэбэ.—Аймагаймнай центртэ больница баригдаадүй, мүн медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ехэ дуталдаг байна.

Ахын аймагһаа делегат боложо ерэһэн медицинскэ сестра нүхэр **Добрынина** өөрынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай һонирхолтойгоор хэлэһэн байна.

—Манай аймагай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд холын участогууд болон фермэнүүдтэ ябагаар ошожо, арад зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлдэг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг байна,—гэжэ нүхэр Добрынина хэлээ. Зүгөөр, эрхим мэргэжэлтэ врачууд Улан-Удэ городһоо Ахын аймагта ошохонь ехэ хомор байна.

—Шахтын медико-санитарна часть хадаа медицинскэ туһаламжада хараалагдаһан мүнгэн зөөри хэрэглэжэ шадаагүй,—гэжэ Сэлэнгын санитарно-эпидемиологическа станциин санитарна врачын туһалагша нүхэр **Ложников** шүүмжэлбэ. — Теэд шахтын больницада шухала хэрэгсэлнүүд ехэ дутамаг байна.

Республиканска аптекоуправлени Хориин аймагай больницые шухала эмүүдээр болон хэрэгсэлнүүдээр хүсэд ханганагүй гэжэ тус больницын акушерка нүхэр **Стельникова** хэлээ.

—Манай аймагай хүүгэдэй яслиин байшан хуушаржа муудашоо,—гэжэ Заиграйн аймагай хүүгэдэй яслиие даагша нүхэр **Куриганова** хэлэбэ.—Энэ байшангые заһабарилха хэрэгтэй. Мүн мебелеэр ехэ дутамаг байнабди. Теэд мебельнэ фабрика манай захилые дүүргэнэгүй.

Кабанскын аймагай Истокско фельдшерскэ пунктые даагша нүхэр **Пушкарева** хүдэлмэридэнь тохёолдодог бэрхэшээлнүүд тухай хэлээд, эдэ бэрхэшээлнүүдые усадхалгада туһалха тухай эрилтэ хэбэ.

Республикын элүүрые хамгаалгын министерствын врач **Никифорова** болбол Хэжэнгын, Түнхэнэй, Бичурын аймагуудта үбшэниие һэргылгын хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэдэ медицинскэ зарим хүдэлмэрилэгшэд хайша хэрэгээр хандаһан байна гэжэ шүүмжэлээ.

Съездын засedаниин эсэстэ үгэ хэлэһэн, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Цыдынжапов** болбол арад зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ талаар ехэ дутуунуудые элишэлхэ зуураа, съездын делегадуудай дурадхалнуудые республикын Министрнүүдэй Совет болон элүүрые хамгаалгын министерство хаража үзөөд, шухала хэмжээнүүдые абаха гэжэ мэдүүлбэ.

Съезд зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа тогтоол баталжа абаа.

☆

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска 1-дэхи съездэ Кударын аймагһаа ерэһэн делегадууд. (Зүүн гарһаа) Калинина Антонина Васильевна — акушерка, Онгоев Семен Николаевич — врач, Мельникова Ирина — медсестра, Давыдова Августина — акушерка.

О. Зенкиин фото.

Физкультура ба спортые саашадань хүгжөөхэ

Гурбан жэлэй урда тээ, 1948 оной декабриин 27-до, ВКП(б)-гэй Центральна Комитет манай орон дотор физкультура ба спортые саашадань хүгжөөхэ тухай тогтоол гаргаһан байгаа. Энэ хадаа советскэ хүнүүдэй бэеын энхэ элүүр байха тухай сталинска анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ мүн.

Олониитын физкультурна хүдэлөөе саашадань дэлгэрүүлхэ, спортивна мэргэжэл дээшэлүүлхэ, элдэб янзын спортоор дэлхэйн түрүү һууринуудые советскэ спортсменүүдэй туйлахыень шухала гэжэ партиин ЦК зааһан байгаа.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ манай республика дотор, мүн бүхы Советскэ Союз дотор физкультурна хүдэлөөн улам үргэн, улам хүсэтэй болоо. ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолой гараһан сагһаа хойшо үнгэрһэн гурбан жэл соо советскэ Бурят-Монголдо физкультурнигуудай тоо хоёр дахин олошороо. Физкультурна 300 гаран шэнэ коллективүүд бии болоо. Физкультура ба спорт колхозно деревниин ажабайдалда улам гүнзэгыгөөр нэбтэрэн орожо байна.

«Искра», «Медик», «Локомотив» гэжэ һайндуранай спортивна обществонууд, мүн Бичурын, Иволгын, Кяхтын, Хэжэнгын, Мухаршэбэрэй аймагуудай физкультурна организацинууд ГТО-гэй значкистнуудые бэлэдхэхэ ба физкультура хүгжөөхэ талаар гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Олониитын физкультурна хүдэлөөнэй үндэһэ һуури дээрэ манай спортсменүүдэй мэргэжэл ургажа байна. Энэ ондо зунай спортоор республиканска 18 рекорд туйлагдаа. Санашад, конькишад, хүнгэн атледүүд, мотоциклистнүүд, боксёрнууд, волейболистнууд, шатаршад бүхэшүүл республикын 72 шэнэ рекорднуудые туйлаба.

Гансахан энэ жэлдэ республика дотор үнгэргэгдэһэн спортивна мүрысөөнүүдтэ 59.952 хүн, тэрэ тоодо аймагуудай ба городуудай түрүү һуури эзэлхын тула 46. 122 хүн, республикын түрүү һуури эзэлхын тула 3839 хүн хабаадаба.

РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхэ 27 мүрысөөнүүдтэ манай физкультурнигууд хабаадажа, Бурят-Монголой нэрэ хүндые амжалтатайгаар хамгаалһан байна. Хүнгэн атледүүд зоно соо хоёрдохи һуури эзэлээ, якутска спортсменүүдые буляа, республикын шатаршад Свердловск, Владивосток, Горький, Челябинск, Новосибирск, Сталинград, Пенза гэхэ мэтын 48 городуудай эрхим шатаршадтай телеграфаар турнирта наадаад, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Сибириин ба Дальна Востогой зонодо манай волейболистканууд нэгэдэхи һуури, РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ 12-дохи һуури, мотоциклистнүүд гурбадахи һуури, эдир боксёрнууд зоно соо хоёрдохи һуури ба РСФСР дотор табадахи һуури, эдир залуу боксёрнууд зоно соо дүрбэдэхи һуури, колхозно залуушуулай хүнгэн атледүүд РСФСР-эй зүүн районуудай мүрысөөнүүдтэ гурбадахи һуури эзэлээ. Велосипедистнүүд мүнгэн кубок абажа, нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. Хүнгэн атледүүд ба велосипедистнүүд 27 шан абаа.

Республикын спортсменүүд Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадахын тула хүнгэн атлетикээр ба бүхэшүүлэй конкурсаар СССР-эй шэлэгдэмэл командануудта энэ жэл түрүүшынхеэ ороо.

Республикын чемпионка, студентка Чимитсу Сыжипова хүнгэн атлетикээр РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадаһан 46 хүнэй дундаһаа долоодохи һуури, Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхын тула хабаадаһан ороной 63 эрхим спортсменүүдэй дундаһаа 22-дохи һуури эзэлһэн байна.

Республикын чемпион, комсомолец Владимир Голованов 100 метрын урилдаанда 10,8 секунда гүйжэ, һайн жэшээ харуулһан ба дүтын дистанцида урилдадаг ороной эрхим урилдаашадай тоодо ороһон байна.

1950—51 онуудта боксоор республикын чемпион болоһон студент Владимир Николаев Сибириин ба Дальна Востогой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Энэ жэлдэ боксоор Российска Федерациин түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадажа, хоёрдохи һуури эзэлээд, диплом ба үнэтэ шан абаа.

Республика дотор футбол ба волейбол тон үргэнөөр дэлгэрээ. Энэ жэлдэ республикын, аймагуудай ба городуудай түрүү һуури футболоор эзэлхэ мүрысөөн боложо, тэрээндэ 90 команда, волейболоор — 163 команда, баскетболоор — 11 команда хабаадаба.

Үнгэрэгшэ зунай сезондо Бурят-Монголой футболистнууд футболоор РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын тула Сибириин эрхим командануудтай наадаа.

Энэ жэлдэ хүнгэн атлетикээр, национальна спортоор, велосипедээр республикын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ колхозно 300 залуушуул хабаадаа. Иволгын, Ториин, Түнхэнэй, Заиграйн, Кяхтын ба Бичурын аймагуудай спортсменүүд һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулба.

Иволгын аймагай спортсменүүд спартакиада дээрэ национальна барилдаагаар ба велосипедээр ниитэ командна кубок абаһан байна. Заиграйн аймагай һурагшад зунай спортоор республиканска спартакиада дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлээд, БМАССР-эй гэгээрэлэй Министерствын, мүн физкультурын ба спортын хэрэгүүдые эрхилхэ республиканска Комитедэй кубок абаба. Кабанскын ба Зэдын аймагуудай эдир спортсменүүд мүн һайн амжалтануудые туйлаа.

«Колхозник» гэжэ һайндуранай спортивна общество байгуулха талаар республика дотор ехэ хүдэлмэри хэгдэбэ, колхозно 300 шахуу коллективүүд эмхидхэгдэжэ, тэдээндэ 10 мянга гаран хүн гэшүүд болон ороо, 200 гаран колхозууд обществын гэшүүд болоо.

Һүүлэй гурбан жэлдэ БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион, мүн машина бүтээлгын ба шэлэй заводууд дээрэ, түмэр замай транспорт дээрэ стадионууд байгуулагдаа, мяха-консервын комбинат дээрэ ехэ стадион баригдажа байна, олон зуугаад спортивна площадканууд колхозуудта, аймагуудта, городуудта ба һургуулинуудта баригдаа.

Гэбэшье, олониитын физкультурна хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ республика дотор олон дутуунууд бии. Зарим советскэ, профсоюзна, комсомольско ба физкультурна организацинууд спортивна обществонуудта ба физкультурна эхин организацинуудта хүсэд һайнаар туһалнагүй. Тиимэһээ олохон предприятинууд дээрэ физкультурна хүдэлмэри тон һулаар эмхидхэгдэһэн байна.

Ой модоной, нютагай, эдеэ хоолой, илангаяа загаһанай промышленностиин һалбаринуудтахи профсоюзна организацинуудай зүгһөө олониитын физкультурна ба спортивна хүдэлмэриие тоодоггүй байһан ушарһаа, тэндэ физкультурна хүдэлмэри муугаар ябуулагдана.

Олон аймагуудай, жэшээлхэдэ, Кударын, Тарбагатайн, Кабанскын, Заиграйн, Хориин, Сэлэнгын, Тарбагатайн аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай зүгһөө «Колхозник» гэжэ залуу обществодо бодото туһаламжа багаар үзүүлэгдэнэ.

Тон шухала үе — үбэлэй спортивна сезон болоод байна. Физкультурна, комсомольско ба профсоюзна организацинууд өөһэдынгөө хүдэлмэриин дутагдалнуудые дары усадхажа, республика дотор физкультурна хүдэлөөе улам үргэнөөр дэлгэрүүлхын тулада үбэлэй спортивна сезониие эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ ёһотой.

М. Хабалов, физкультура ба спортын Республиканска Комитедэй түрүүлэгшэ.

Шэнэ жэлэй урда тээхи худалдаа наймаан

Шэнэ жэлэй урда тээхи худалдаа наймаан городой магазинуудта ехээр дэлгэрбэ. Һүүлэй хэдэн үдэрэй турша соо хэдэн арбаад мянган түхэригэй ёлко ба ёлкын нааданхайнууд худалдагдаба. Гастрономой магазинууд 5 мянган үлүүтэй хүүгэдэй бэлэгүүдые бэлэдхээ. Мүн жэжэ зүйлнүүдые худалдаха таһагууд нээгдэбэ. Бакалейно-гастрономическа зүйлнүүдые худалдалга нилээд үргэдхэгдөө.

Главунивермагай магазинуудта багашуулай нааданхайнууд, тэрэшэлэн һуралсалай-бэшэгэй хэрэгсэлнүүд болон бусад товарнууд худалдагдажа байна.

Бурмонторгын бакалейно-гастрономическа магазинуудта колбасна, загаһанай, кондитерска зүйлнүүд элбэгжэнхэй.

Эдеэ хоолой магазинууд 1951 оной декабриин 29, 30 ба 31 үдэрнүүдтэ һүниин 12 час хүрэтэр, промтоварна магазинууд үдэшын 10 час хүрэтэр наймаа хэхэ байна. Декабриин 31-нэй һүни ресторанууд үглөөнэй 6 час хүрэтэр хүдэлмэрилхэ байна. **И. Гроссман.**

Малайнгаа үбэлжэлгые иимээр эмхидхээбди

Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Арсентьев хөөрэнэ

Үбэл хадаа малшадай хүдэлмэриин эгээн харюусалгатай үе мүн. Малай үбэлэй харууһалгые шанараар һайнаар эмхидхээ һаа, ниитын малажал хүгжөөхэ түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ, колхозой экономико саашадаа бэхижүүлэгдэхэ байна. Тиимэһээ мал тэжээлээр эдеэлүүлхэ ба харууһалха хэрэг үбэлжэлгын үедэ угаа ехэ шанартай.

Манай колхозой тэшүүд малайн үбэлжэлгэдэ үшөө зун байхада хойшо бэлэдхэжэ, малай байрануудые шэнээр бариһан ба заһабарилһан, хүсэд хүрэхэ хэмжээгээр тэжээлэй запас байгуулһан байна. Манай колхознигууд ниитын малда үбэлэй турша соо эдюулхын тула 8 мянга гаран центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэжэ, фуражна фонд байгуулһан, шэмэг тэжээл бэлэдхэһэн байна. Гансал турнепс 500 центнер, силос тонно бэлэдхэгдэһэн байгаа. Мүн хартаабха, концентрадууд бэлэдхэгдэнхэй. Эдэ бүхы тэжээлнүүдые колхозой правлени бригадирнуудһаа тушаажа абаад, фермэнүүдэй даагшад болон фуражирнуудта нарийн тушаажа үгэһэн байна. Тэрэнэй урда тээ үбһэ, соломын һүүрнүүд, силос хүү барандаа хэмжэгдэһэн байгаа.

Колхозой правлени болбол тэжээл гамтайгаар гаргашалхын тула шухала хэмжээнүүдые абаа. Жэшээнь, фуражна фонд болгогдон таһалагдаһан соломо һайнаар һүрилэгдэһэн, комбайнууд болон молотилкануудай сохижо гаргаһан мэхиинэ ток дээрэһээ фермэнүүдтэ зөөгдэһэн байха юм. Тэжээлэй корнеплодууд ба хартаабхын ехэнхи хубинь һайнаар түхеэрэгдэһэн хранилищинуудта хадагалагдаа. Колхозой правлениин заабаряар бүдүүн тэжээлэй гурбанай нэгэ хубинь үшөө намар байхада фермэнүүдтэ зөөгдэһэн байна.

Тэрэшэлэн хабарай тарилгын үедэ моридто эдюулхын тула фуражна фонд байгуулагданхай. Хүдэлмэриин мал бүхэндэ 6 центнер һайн шанартай үбһэн, 2 центнер концентрированнэ тэжээл таһалагданхай.

Тэжээл гаргашалха талаар шанга гурим тоггоогдоһон, үбһэ, силос, корнеплод, концентрат болон бусад тэжээл эдюулхэ һара бүриин түсэб зохёогдоһон, тэжээлэй баланс табигдаһан байна. Тэжээл гаргашалгын һара бүриин түсэбэй ёһоор түрүүшын ээлжээндэ түргэнөөр гутадаг тэжээл: мэхиинэ, капустын хальһан, турнепс гэхэ мэтын тэжээл хэрэглэгдэхэ юм. Эдэ тэжээлнүүд малда февраль болотор эдюулэгдэхэ.

Малда тэжээл имагтал нормын ёһоор эдюулэгдэнэ. Жэшээнь, үнеэн бүридэ сүүдхэ соо 16 килограмм үбһэн, 20 килограмм корнеплод, 4 килограмм концентрат эдюулдэг байнабди. Тэрэшэлэн гахайнууд ба хонидой эдихэ сүүдхэ бүриин рацион зохёогдонхой. Бүхы малнуудта тэжээл имагтал шэгнүүрэй ёһоор үгтэнэ. Тэрэнэй ашаар мал һайнаар эдеэлүүлэгдэдэг, тэжээл гамтайгаар гаргашалагдадаг байна.

Тэжээлэй тоо бүридхэл ба тоосондо анхарал ехээр хандуулагдана. Имагтал колхозой правлениин түрүүлэгшэ ба бухгалтерай гар табилгатай накладнойн ёһоор тэжээлнүүд фермэнүүдтэ үгтэдэг. Һара бүриин эсэстэ бии байһан тэжээлэй тоо бүридхэл хэгдэнэ. Тэрэнэй ашаар тэжээл үлүү ехээр гаргашалагдадаггүй, түсэбэй ёһоор хэрэглэгдэдэг байха юм.

Тэрэшэлэн манай колхоздо тэжээл буйлуулга муу бэшээр эмхидхэгдээ. Жэшээнь, мэхиинэ ууралтуулаад, концентрадтай холижо малдаа эдюулнэбди. Корнеплодуудые малда эдюулхэһээ урид угаагаад, хэршэдэг байнабди. Силос малда эдюулэгдэхэһээ урид тэрэшэлэн бэлэдхэгдэдэг. Буйлуулагдаһан тэжээл мал ехэ дуратайгаар эдинэ. Мүн малай минеральна тэжээл эдихэ сүүдхэ бүриин рацион зохёогдонхой. Бүхы малнуудай дабһа, тэжээлэй гурил таһалдалгүй эдижэ байдаг.

Тэжээл гамтайгаар гаргашалха хэрэгтэ фермэнүүдтэхи һайн гурим тон ехээр нүлөөлнэ. Манай колхозой малай байранууд болбосон түхэлтэй, доторынь дулаан, гэрэлтэй ба хуурай байдаг. Байранууд соо кормушканууд түхеэрэгдэнхэй. Малай һайнаар харууһалагдадаг байһанай ашаар 30 процент хүрэтэр тэжээл алмагдана гэжэ тооложо мэдэһэн байнабди.

Малаймнай тоо толгой олошоржо, шэнэ барилгануудые хэхэ хэрэгтэй болоо. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо тугалай, хониной, шубуунай ба гахайн типовой байранууд баригдаа. Мүн нарай тугалнуудые байлгаха профилактори шэнэдхэгдэн баригдаа һэн. Залуу малнуудые элдэб үбшэнһөө хамгаалхын тула энэ байрын гансал палааха болон түхеэрэлтэнүүд шэнэлэгдээ бэшэ, мүн палааха дорохи газар 1 метр шахуу гүнзэгыгөөр шэнэлэгдэһэн байна. Малай хуушан байранууд барандаа һайнаар заһагдаа. Үнеэдэй, тугалай ба гахайн байрануудай сонхонуудта хоёр дабхар раманууд табигдаһан, дээдэ ба доодо палаахануудынь заһагдаһан, доторхи түхеэрэлтэнүүдынь—кормушканууд, клеткэнүүд болон бусад хүсэдөөр хэгдэһэн байна. Гахайн ба шубуудай байрануудтахи кухнинууд соо тогоонууд нэмэжэ табигдаһан, кормозапарнигууд тодхогдоһон байха юм.

Хүдэлмэриин ехэнхи хубиие колхознигууд-малшад өөһэдөө хээ. Гахайшад, һаалишад, хонишод өөһэдынгөө гол хүдэлмэриһөө сүлөөтэй сагтаа малайнгаа байрануудые шабардаһан ба сагаадаһан байна. Хонишод Уфимцева, Попова, малшапастух Шеханов гэгшэд малай байрануудые дулаалхаһаа гадна үбэлэй үедэ хэрэгтэй түлеэ ба малай дэбисхэр бэлэдхээ.

Манай колхозой алтан фонд — хүнүүд юм. Ниитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб дүүргэлгын үе соо малшадай эрхим кадрнууд бии болоо. Хонишон Антонина Ивановна Уфимцева хонин ажалай мастер гэжэ суурхаха ёһоороо суурхана. Олон жэлэй турша соо нүхэр Уфимцева 1500 хурьга өөрынгөө гараар түлжүүлээ. Хониной түрэхэ болзорые энэ хонишонһоо үлүү һайнаар мэдэдэг хүн үгы шахуу юм.

Гахайшан Елизавета Семеновна Новокрещина һайнаар хүдэлмэрилнэ. Энэ гахайшан мүнөө жэлдэ гахай бүриһөө дунда зэргээр 22 поршоонхо абажа, хамта дээрээ 150 гаран поршоонхо түлжүүлһэн байна. Мүн гахайшан Бутаковагай ажалай дүнгүүд һайн. Элүүр энхэ ба олон поршоонхо түрэлэг гахайнуудые шэлэн оложо, үүлтэр хоорондын үрэжүүлгэ хэхэ түрүү метод хэрэглэдэг, гахайнуудай түрэлгэдэ һайнаар бэлэдхэдэг байһанай ашаар энэ гахайшан гахайнуудай ашагые нилээд дээшэлүүлжэ шадаһан байна. Мүнөө жэлдэ манай колхоз гахай үсхэбэрилхэ гурбан жэлэйнгээ түсэбые 150 процент дүүргээ. Нүхэр Сизых гэгшын даажа байһан гахайн фермэ илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ. Энэ фермэ гахай бүхэнһөө 18,2 поршоонхо абаһан байна.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэд мал харууһалгын тогтоогдоһон гурим сахихын түлөө, ажалай үндэр культурын түлөө шангаар тэмсэнэ. Һаалишан Васса Константиновна Бутакова, малша-пастух Василий Петрович Шеханов, моришон Константин Фомич Попов болон бусад олон хүдэлмэрилэгшэд тэжээлэй рацион ба нормонуудые наринаар сахидаг, өөһэдынгөө дааһан малнуудые оролдосотой һайнаар харууһалдаг, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө эсэшэгүйгөөр тэмсэдэг байна. Малшадай үнэн сэхэ ажал хододоо һайн үрэ дүн харуулна. Колхозоймнай залуу малнуудай амидын шэгнүүр дунда зэргээр сүүдхэ бүри 400 грамм үлүүтэйгээр дээшэлнэ.

Колхозой партийна организаци фермэнүүдтэ үнгэргэгдэхэ ниитэполитическэ хүдэлмэриин түсэб зохёоһон, малшадай дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэһэн байха юм. Үбэлжэлгые жэшээтээр үнгэргэхын ба малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд тус бүридөө социалистическэ уялгануудые абанхай.

Ниитын малажалай эрид хүгжэһэнэй ашаар артелиимнай бүхы ажахы нилээд ехээр хүгжөөгдөө. Малайнгаа тоо толгойе саашадааашье улам олошоруулхын ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө, колхозоо эмхидхэлэй-ажахын талаар улам бэхижүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн эршэмтэйгээр тэмсэхэ байнабди. Малайнгаа үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, ниитынгээ ажахын энэ шухала һалбариие саашадань түргэнөөр хүгжөөхэбди гэжэ манай колхозой малшад найдамтайгаар мэдүүлнэ.

Уншагшадай асуудалда харюу

Сахилгаан юунһээ бии болоноб?

Манай газетэ уншагшад нүхэр Санданов Д. (Зэдын аймаг) болон бусад «Сахилгаан гээшэ юун бэ?», «Тэнгэри яахадаа дуугарнаб?» гэһэн асуудалтайгаар редакцида хандаһан байна. Асуудалдань харюу болгон энэ статья толилогдобо.

Газарые наранай шарахада, уһанһаа уурал бии болодог. Уурал манан өөдөө хөөрэжэ, үүлэн бурилдэдэг. Зарим үүлэнүүдһээ сахилгаан гарадаггүй. Энэ хадаа бороогой юрын үүлэн гээшэ. Зариманһаань сахилгаан гарадаг. Юундэб гэхэдэ, иимэ үүлэнүүд электричествотэй байна. Электричество хоёр янзын байдаг юм. Нэгэниинь хадаа арһые шэлээр, шухаг шулуугаар гү, али бусад зарим юумээр үрэхэдэ бии болодог. Тиимэ электричество наукада положительна гэжэ нэрлэгдэдэг ба «+» гэһэн тэмдэгээр тэмдэглэгдэдэг. Нүгөөдэ янзын электричество модоной дабирхай, шон ба бусад зүйлнүүдые үрэхэдэ бии болодог. Иимэ электричество наукада отрицательна гэжэ нэрлэгдэдэг ба «—» гэһэн тэмдэгээр тэмдэглэгдэдэг.

Нэгэ янзын электричество (хоюулаа положительна гү, али хоюулаа отрицательна электричество) бэе бэеһээ зайсадаг. Ондо ондоо янзын электричество (положительна ба отрицательна) бэе бэе тээшээ таталсадаг. Хэрбээ ондо ондоо янзын электричествотэй бодосууд бэе бэедээ дүтэ аад, хоорондоо няалдаагүй байгаа һаа, хоёр янзын тиимэ электричество агаар дамжан бэе бэетэеэ ниилэдэг байна. Энэ ушарта ошон сасаржа, абяан гарадаг. Бодосуудта электричествын ехэ байха бүринь гал ехээр сасардаг ба шангаа абяан гарадаг юм. Тиихэдээ положительна ба отрицательна хоёр электричество ниилэбэ гээшэ.

Сахилгаан мүн энээндэл адляар болоно. Сахилгаата аадарай орохо до ехэ һалхин буудаг. Агаарта бүри хүсэтэй һалхин болодог. Энэ һалхин лэ үүлэнүүдтэ положительна ба отрицательна электричество бии болгодог юм. Энээниие ойлгохын тула уһанай дуһал соо электричество хайшан гэжэ хубаагданхай байдаг бэ гэжэ харая. Бороогой нэгэ дуһал абаад үзэебди. Тэрэнэй тэг дундань положительна электричество, гадар таладань отрицательна электричество байдаг. Бороогой дуһалые һалхин үлеэжэ сэсэргэн тараадаг, тиигээд тэдэ дуһалнуудай гадаада хубинь отрицательна электричествотэй байдаг. Үлэһэн томо ба хүндэ хубинь положительна электричествотэй юм, иимэ дуһалнуудһаа бүридэһэн үүлэн положительна электричествотэй байха.

Бороогой ороходо үүлэнэй электричествын зарим хубинь, ехэнхидээ положительна электричество, газарта абаашагдадаг. Хэрбээ үүлэн отрицательна, газар положительна электричествотэй байгаа һаань, эдэ хоёр электричество бэе бэе тээшээ таталсадаг. Үүлэн соо электричество тон ехээр сутлардаг. Эсэстээ, тэрэ электричество агаарые хаха зуран, газарта байһан ондоо электричестводэ зуралзан ошодог байна. Энэ хадаа үүлэн газар хоёрой хоорондо болоһон сахилгаан гээшэ. Хүнүүд энээниие «залин буугаа» гэлсэдэг.

Энээнһээ гадна, мүн ондо ондоо электричествотэй үүлэнүүдэй хоорондо сахилгаан гарадаг байна. Тиимэһээ сахилгаан хадаа положительна отрицательна хоёр электричествын хоорондоо ниилэхэдэ бии болоһон ехэ гал гээшэ.

Сахилгаан олон янзын байдаг: нэлэнхы, зурагар, монсогор г. м. Гэбэшье, бидэнэр олонхи ушарта зурагар сахилгаа харадагбди. Иимэ сахилгаан угаа ехэ хүсэтэй байдаг. Модон барилганууд дээрэ тэрэнэй тудаа һаа, түймэр болодог гү, али тудаһан юумэнүүд үй бута һүршэдэг юм. Заримдаа сахилгаан элдэб амитадые, хүниие дайрадаг. Хүнүүд энээниие «залинда сохюулаа», «залинда дайруулаа» гэлсэдэг.

Сахилгаанай хайшан гэжэ бии болодог ушарынь түргэн эрьелдэдэг фотокамерын ашаар ба бусад аргаар тодорхойлогдоһон байна. Хэрбээ манай нюдэн сахилгаае тусхай фотокамеранууд шэнги түргэнөөр ажаглан харадаг байгаа һаань, бидэнэр иимэ юумэ хараха һэмди. Нэн түрүүн газар тээшэ шэглэһэн 15 метр тухай утатай багахан гонзогор гал үүлэнһээ ялалзан гарахань харагдаха байгаа. 0,001 секунда болоод галнай үгы болошоно. Тиигээд үнөөхи галнай дахин бии боложо, 30 метр тухай газарта ялалзаха, тиигээд дахин үгы болохо, дахин бии болохо. Тиигэ тиигэһээр тэрэ галнай газарта хүрэхэ. Энэ галай газарта хүрэмсөөрнь, газарһаа угаа ехэ ошон гараад, үүлэн тээшэ ошодог. Энэ ошон хадаа үүлэнһээ газарта бууһан галай тэрэл замаар гэдэргээ гүйдэг. Багахан сагай үнтэрэмсөөр тэрэмнай дахин, дахин дабтагдадаг. Электрическэ энергиин дууһахада сахилгаан сахихаяа болидог юм.

Сахилгаан хадаа үндэр юумэндэ (үндэр столб, модон, мачта г. м.) бэлээр буудаг. Хоёр адли аад, нэгэниинь түмэр, нүгөөдэнь модон мачтануудай зэргэлээд байгаа һаа, түмэр мачтань сахилгаанда дайрагдаха байна. Юундэб гэхэдэ, түмэр хадаа электричествые һайнаар нэбтэрүүлдэг. Мүн тэгшэ газарташье, ехэнхидээ нойтон, шабартай, намаг газарта, сахилгаан буудаг. Элһэтэй, шулуутай газарта сахилгаан хаа яа бууха. Юундэб гэхэдэ, шииг нойтон, уһан электричествые һайнаар нэбтэрүүлнэ. Хэрбээ хүниие гү, али адууһа малые сахилгаан дайраа һаа, олонхи ушарта аладаг байна. Сахилгаанһаа бэеэ хайшан гэжэ хамгаалхаб гэбэл, сахилгаата бороогой орожо байхада үндэр юумэнүүдтэ (модон, столб т. м.) 8—10 метрһээ дүтэ ошожо болохогүй. Тэрэ үедэ үндэр газарта (хада, добо) гү, али тэгшэ талада байбал, мүн лэ аюултай. Тиимэһээ сахилгаата аадарай орожо байгаа һаа, үндэр модонһоо гү, али томо шулуунһаа 8—10 метр холохон ошоод, набтар газарта хэбтэхэ хэрэгтэй. Мэдээгээ алдатараа сахилгаанда сохюулһан хүнүүдтэ врачын ерэтэр искусственна амилалта хэжэ байха хэрэгтэй.

ЯАХАДАНЬ ТЭНГЭРИ ДУУГАРАА ГЭДЭГ БЭ?

Сахилгаанай сахиһанай һүүлдэнь тэнлэ абяан гарадаг. Тэрээниие тэнгэри дуугараа гэлсэдэг. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэбэл, сахилгаанай сахихада агаар ехээр халана (сахилгаанай температурань аяар 18000 үлүүтэй градус халуун юм). Агаар халахадаа тон түргэнөөр ба ехээр һунадаг. Энэ үедэ юумын тэһэрһэн шэнги абяан дуулдадаг. Тиихэдэнь агаар доһолжо, хүнхинэһэн ехэ абяан гарадаг. Сахилгаанай болимсоор агаар гэнтэ хүрэжэ, түргөөр агшадаг байна. Тиихэдэнь мүн лэ абяан гарадаг. Үүлэн, газар, гэр барилга мэтын юумэнүүдһээ боложо, энэ абяанһаа суурян тарадаг. Тиимэһээ тэнгэри удаан дуугардаг.

Б. Цырендашиев.

СПОРТ

„Наука" обществын боксёрнууд илаба

Түмэрзамшадай клуб хүн зоноор дүүрэнхэй байба. Декабриин 25-да боксоор республикын столицын түрүү һуури эзэлэлгын һүүлшын мүрысөөн болобо. Тэндэ городой чемпионой нэрэзэргые 18 паар боксёрнууд буляалдаһан байна. Тэдэнэр ехэ шангаар тулалдаа.

Мүрысөөе эдир спортсменүүд Мощинский Данчинов хоёр нээжэ, нааданай талмай дээрэ гараба. Судьянар Мощинскиие диилээ гэжэ шиидхэбэ. Шодоров (Республикын спортивна һургуули) Портнягиниие (ПВЗ-гэй «Локомотив»), Б. Хараев (РСШ) Егоровые (ГорОНО-гэй спортивна һургуули), Бродинский (ГорОНО-гэй спортивна һургуули) А. Хараевые, Балдано Г. Хараевые, БМАССР-эй чемпион Салимов Багуриниие илабад.

Амаралгын һүүлээр ехэшүүлэй мүрысөөн болоо. Хүндэшэг шэгнүүртэй боксёрнууд Бузаев (Медик) ба Жанчипов («Наука») уулзажа, шанга тэмсэлэй һүүлээр Бузаев илаа. Ринчинов («Медик») Островскиие («Наука»), Шодонов («Байкал») Бахановые («Наука), Осипов («Наука») Шатаевые («Байкал»), Зонхоев («Наука») Щегловые («Байкал»), Республикын, Сибирь ба Дальна Востогой чемпион Николаев («Наука») Шабаевые («Наука»), Гурнак («Байкал») Ивановые («Наука») илаа.

Городой боксёрнуудай энэ мүрысөөн хадаа Улан-Удын спортсменүүдэй шадабаринн ехээр дээшэлһэниие харуулаа. Щеглов, Шодонов, Мощинкий гэхэ зэргын шадабаритай боксёрнууд элирүүлэгдээ.

Мүрысөөнэй һүүлээр тус бүриин мүрысөөндэ илагшадта физкультура ба спортын городской комитедэй грамотанууд барюулагдаба.

И. В. Сталинай зохёолнууд Чехословакида хэблэгдэбэ

ПРАГА, декабриин 27. (ТАСС). Чехословакиин ажалшад И. В. Сталинай гениальна зохёолнуудые угаа ехэ баяртайгаар шудална. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ Чехословакида гансахан чешскэ хэлэн дээрэ «Ленинизмын асуудалнууд» 270 мянган экземпляр, «Диалектическэ ба историческа материализм тухай» — 185 мянга гаран экземпляр, «Марксизм ба национально-колониальна асуудал» 160 мянган экземпляр, «ССР Союзай Конституциин проект тухай элидхэл»— 125 мянган экземпляр, «Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн тухай» — 150 мянган экземпляр, «Марксизм ба языкознаниин асуудалнууд» — 100 мянга гаран экземпляр тиражтайгаар хэблэгдэбэ.

Арадай Болгариин шэнэ амжалта

СОФИЯ, декабриин 26. (ТАСС). Балканска түмэр зам баригшадай коллектив мүнөөдэр Копривштица нютагта һүүлшын рельс табижа дүүргэбэ гэжэ Болгарска телеграфна агентство мэдээсэнэ. Энэ зам Болгариин столицые Хара далайн эрьетэй холбохо байна

Балканска түмэр замай барилгашад орон соо ба Балкануудай дээрэ эгээн ута — «Козница» туннель, мүн Василь Коларовай нэрэмжэтэ хоёрдохи туннель болзорһоонь урид барижа дүүргээ. Энэ линидэхи эгээн ехэ хүүргын барилга дээрэ бетонно хүдэлмэри 154 үдэр соо хэгдэжэ дүүргэгдээ

Балканска түмэр замай барилга хадаа шэнэ Болгари байгуулха хэрэгтэ болгарска ажалшадай түйлаһан шэнэ ехэ илалта гээшэ.

Италиин ажалшад үнэн сэдьхэлэй туһаламжын түлөө советскэ арадта баясхалан хүргэнэ

РИМ, декабриин 28. (ТАСС). Италиин хүн зондо советскэ арадай бэлэгүүдые хүргэжэ абаашаһан советскэ делегаци По мүрэнэй талада болоһон үерһөө ехээр хохидоһон провинциин центр — Ровиго городто үсэглэлдэр ошобо.

Советскэ делегадуудай ерэһэн тухай мэдэхэдээ, городой хүн зон улицануудта ба талмайнуудта дүүрэн сугларжа, советскэ арадай түлөөлэгшэдые амаршалаа.

Городской театр соо митинг боложо, тэрээн дээрэ советскэ делегадууд үгэ хэлэбэ. Митинг ехэ дэбжэлтэтэйгээр үнгэрөө. Митингын һүүлээр городой улицануудта демонстраци боложо, тэрээндэ хабаадагшад туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө советскэ арадта баясхалан хүргэбэ, арадуудай эб найрамдалай, хани барисаанай сталинска политикын ба уласхоорондын пролетарска һанал нэгэдэлгын хүндэлэлдэ лозунгнуудые табяа.

Тэрэ үдэртөө Ровиго городой мэр коммунист Морелли уулзалга хэбэ. Тэрээн дээрэ советскэ делегадууд ба областиин олониитын түлөөлэгшэд байлсаба.

Американска залуушуулай хүшэр хүндэ байдал

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 24. (ТАСС). Холбоото Штадуудай залуушуул шэнэ жэлые уйдхартайгаар угтажа байна. 1951 он хадаа американска залуу үетэндэ бузар муу жэл байгаа гэжэ ниитэдэ мэдэрэгдэнэ. Үнгэрһэн жэлэй хоёрдохи хахадта, энэ жэлэй турша дотор США-гэй миллион гаран залуушуул зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ татагдаа. Мүн лэ энэ үе соо олон мянгаад залуу американецууд корейскэ фронт дээрэ алагдаа, һохор дохолон болгогдоо.

Заводуудта хүдэлмэрилдэг залуушуул угаа муу условинуудта байдаг. Мэргэжэл абажа шадахагүй ушарһаа залуу хүнүүд тон заахан түлөөһэтэй хүдэлмэри хэхэ баатай болоно. Залуу хүдэлмэришэд наһа хүсэһэн хүдэлмэришэдтэй адли хүдэлмэри хэдэг болобошье, һураггүй бага салин абана.

Американска экономикые сэрэгэй замда оруулһантай дашарамдуулан, промышленностиин гражданска һалбаринууд продукци бүтээн гаргалгаяа нилээд багадхаһан байна. Хүбүүд, басагадһаа бүридэһэн хүдэлмэригүйшүүлэй арми түргөөр ургажа байна. США-гэй худалдаа наймаанай министерствын тон багадхагдаһан, тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, энэ оной декабриин эхеэр хүдэлмэригүй залуушуулай тоо үнгэрһэн һарынхида орходоо 34,5 процент олон байгаа. Тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, промышленностьда ажалтай гэжэ тоологдодог США-гэй залуушуулай олонхинь хүдэлмэриин неделидэ бүрин хүдэлмэрилдэггүй юм, тиимэһээ бага салин абадаг.

Сэрэгэй хэрэгсэлдэ зорюулагдаһан утаа ехэ һомололгонууд улам ехэдхэтдэнэ, тиин эрдэм болбосоролдо мүнгэ һомололго багадхагдаба. Тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, энэ ондо үнгэрһэн жэлэйхиһээ 8,7 процент үсөөн студентнүүд һуралсалда абтаһан байгаа. Үнгэрһэн намарайхида орходоо, 20—30 процент үсөөн студентнүүд зарим һургуулинуудта ороһон байна.

Сэрэгэй галзууралга дээдэ һуралсалай системэдэ угаа муухайгаар нүлөөлнэ гэжэ хархис «Дейли Миррор» газетэ һая гомодоһон байгаа. Студентнүүдэй тоо 10 процентээр хоробо, зарим һургуулинуудта һурагшадай тоо 30 процентээр хороогдоо гэжэ газетэ бэшээ. США-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоогой ургаһан ушарһаа иимэ юумэ болоһон байна.

Сэрэгтэ татагдаха наһанай американска залуушуул ерэхэ жэлые угаа аймхайгаар хүлеэнэ.

1952 ондо миллион гаран залуу американецууд сэрэгтэ татагдаха юм гэжэ хэлсэнэ.

«Нью Челлендж» газетэ иигэжэ заана: «1952 оной июньһээ хойшо ядахадаа 8 жэлэй сэрэгэй алба хэхэ гэһэн шэнэ жэлэй «бэлэгые» конгресс олон миллион залуу американецуудта бэлэдхэжэ байна. Бүгэдэниитын сэрэгэй һуралсал тухай, мүн сэрэгтэ татагдаха хүнүүд резервдэ заабол алба хэхэ тухай хуулиин хоёр проект гаргагдаад байна.

Полицейскэ мүрдэлгын хэгдэжэ байбашье, прогрессивнэ американска залуушуул хархис этэгээдүүдэй бузар аашануудта эсэргүү эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэнэ. США-гэй империалистнуудай шунахай түсэбүүдые элирүүлнэ. Американска залуушуулые милитаризацилгада эсэргүү, американска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоо олошоруулгада эсэргүү, Корейдэхи дай дары зогсоохын түлөө, бүгэдэниитээр буу зэбсэгүүдые дары хуряахын түлөө, агууехэ табан гүрэнэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталуулхын түлөө эдэбхитэй тэмсэл хадаа эб найрамдалай тала баригша залуушуулай хүдэлөөнэй гол лозунгнууд болоно гэжэ «Нью Челлендж» газетэ заана.

Залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн фестивальда хабаадаһан американска делегадууд тус орон дотор ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Советскэ Союзда ошоһон тухай, советскэ залуушуулай зохёон бүтээхэ амгалан ажал тухай тэдэнэй хэлэһэн зүйлнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэлые саашадань үргэдхэхэ ябадалда залуу американецуудые зоригжуулна.

Тобшо мэдээсэлнүүд

◆Бейрудтэхи (Ливан) ВОКС-ын отделени «Коммунизмын агууехэ барилганууд» гэһэн темээр выставкэ нээбэ. Тэрээниие 5 үдэрэй турша соо олон хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенциин түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн ороной парламентын хэдэ хэдэн депутадууд ба олониитын элитэ ажал-ябуулагшад хараа.

◆Луксор городой египетскэ хүн зон тэндэ ерэһэн американска дипломадуудые антиимпериалистическэ демонстрацяар угтаба. Демонстрацида хабаадагшад хадаа «Англо-американска империализм үгы болог!», «Арадта бүрин сүлөө олгохо!» гэһэн лозунгнуудые хашхаралдаа.

◆ «Америкэдэ эсэргүүсэлгэ ба Корейдэ туһаламжа» гэһэн документальна фильмые Пекинэй олониитэ хараба. Эрхэ сүлөө ба бэеэ дааха байдалай түлөө корейскэ арадай баатарлиг тэмсэл тухай, американска агрессидэ эсэргүү Хитадай һайндуратанай тэмсэл тухай энэ фильм соо хэлэгдэнэ.

◆ «Импренса Популар» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Сан-Пауло штадай (Бразили) металлургическа промышленностиин хүдэлмэришэд салин хүлһэ 50 процентээр дээшэлүүлхые эрижэ, забастовко дахин соносхобо.

(ТАСС).

Кореядэхи событинууд

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, декабриин 28. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин соединенинүүд Хитадай арадай һайндуратанай частьнуудтай нигта хани харилсаатан ябажа, фронтын зарим участогууд дээрэ дайсанда эсэргүү хамгаалалтын байлдаануудые хэжэ үргэлжэлөөд, тэрэнэй хүнүүдтэ ба техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулжа байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани декабриин 28-да мэдээсэбэ.

Центральна ба баруун фронтнуудай зарим участогууд дээрэ буудалгын байлдаанууд хэгдэһэн ба тагнуулшадай тулалдаанууд болоһон байна.

Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад дайсанай 3 самолёт унагаагаа, тэдэ самолёдууд Кореяын зүүн ба баруун эрье шадарай амгалан нютагуудые зэрлиг муухайгаар бомбодолгодо хабаадаһан байна.

О. Лусардые сүлөөлхэ!

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 28. (ТАСС). Пренса Континенталь гэжэ информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Латинска Америкын оронуудай олониитэ хадаа эб найрамдал хамгаалха хүдэлөөнэй, элитэ ажал-ябуулагша, венесуэльскэ мэдээжэ поэтесса О. Лусардые түрмэһөө сүлөөлхэ эрилтэ табина. Лусардо хадаа түрмын муу условинуудһаа боложо, ушханай ханяадаар үбшэлбэ. Латинска Америкын ажалшадай конфедераци, мексиканска эхэнэрнүүдэй организацинууд, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ Кубинска национальна комитет, Пуэрто-Рикогой ажалшадай конфедераци ба прогрессивнэ олон бусад организацинууд О. Лусардые сүлөөлхэ эрилтэ хэһэн байна.

Югославска арадые хэһээхэ американска шиидамууд

ПАРИЖ, декабриин 28. (ТАСС). Югославска арадые хюдагша, урбагша Тито американска правительствоһаа шэнэ жэлэй «бэлэг» болгон... хэдэн арбаад мянган полицейскэ резинэ шиидамуудые абаа гэжэ «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. Титовскэ бузар бүлэгэй орган «Борба» газетэ «американска туһаламжа тухай» ута статьяе энэ событида зорюулба. Югослави дотор американска дубинкануудые хэрэглэлгэ «демократи бэхижүүлхэ, гражданинуудай хубиин сүлөө ба тэдэнэй эрхэнүүдые хангаха зам дээрэхи шэнэ алхам» болохо байна гэжэ статья соонь хэлэгдэнэ.

США-гэй компартиин секретарь Холлые сүүдлэбэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 27. (ТАСС). Компартиин хүтэлбэрилэгшэдые хардажа, Фоли-сквертэ болоһон сүүдэй приговорэй ёһоор, 5 жэлэй хугасаагаар түрмэдэ һуухын тула июль һарада ерээгүй байһанай түлөө США-гэй коммунистическэ партиин секретарь Гэс Холл 3 жэлээр нэмээгдэн түрмэдэ хаагдахаар декабриин 27-до сүүдлэгдэбэ.

Холл хадаа «сүүдые доромжолоо» гэжэ хоёр тусхай статьянуудай үндэһөөр гэмтэйдэ мэдэрэгдээд, статья бүхэнөөр 3 жэлэй түрмэдэ һуухаар сүүдлэгдэбэ гэжэ судья Райен мэдүүлбэ. Смитын хуули эбдэһэн хэбэртэйгээр гэмнэгдээд, 5 жэл түрмэдэ һууһанайнгаа һүүлээр, Холл эдэ хоёр болзорто нэгэн доро түрмэдэ һууха байна.

Американска расистнуудай шэнэ гэмтэ хэрэг

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 29. (ТАСС). «Үнгэтэ хүн зоной хүгжэлтэдэ туһалха национальна ассоциациин» Флорида штадтахи отделениин секретарь Гарри Мур декабриин 25-най үдэшэ Мимсдэ (Флорида штат) алагдаһан байна. Мимсһээ Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Мурай гэр дотор бомбо тэһэрхэдэ Мур алагдаа, тэрэнэй һамганиинь шархатаа.

«Үнгэтэ хүн зоной хүгжэлтэдэ туһалха национальна ассоциациин» секретарь Уолтер Уайт хэблэлдэ хэһэн мэдүүлгэ соогоо иигэжэ заана: Мур хадаа «һүүлэй һарануудта Флорида штат дотор дэлгэрһэн террорто дайрагдаба. Уолтер Ирвиниие округой шериф Лейк Макколлын шархатуулһан, мүн Сэмюэл Шепардые алаһан ябадалтай, Майамидахи еврейскэ синагогнуудта ба центрнүүдтэ, тус городой негрнүүдэй һуулаг кварталнуудта бомбонуудай тэһэрһэн ябадалтай энэ алалга холбогдонгүй байжа болохогүй байна. Штат соо хуули ба гүрим хамгаалха гэһэн гүйлтатайгаар губернатор Фуллер Уоррендэ нэгэтэбэшэ хандаһан болобошье, тэрэ хадаа ямар нэгэн хэмжээнүүдые абахаяа арсаһан байгаа. Федеральна правительство эдэ гэмтэ хэрэгүүдые хэһэн нюурнуудые сүүдтэ үгэхэ хэмжээ абаагүй».

Һүүлэй үедэ Майамиин районда негрнүүдэй ба еврейнүүдэй һуудаг кварталнуудта бомбо тэһэлһэн ба бомбо тэһэлхые һэдэһэн 10 ушартанууд тэмдэглэгдээ гэжэ Юнайтед пресс агентствын корреспондент заана.

Гадаадын тагнуулшадай бүлэгэй хэрэг тушаа приговор

СОФИЯ, декабриин 28. (ТАСС). Болгарска телеграфна агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Софийска окружной сүүд болбол шпионско ба һүйдхэлэй зорилгоор Болгариин Арадай Республикын территори дээрэ Турциһаа эльгээгдэһэн турецкэ, американска ба английска тагнуулшадай бүлэг тушаа приговор гаргаа. Сүүд хадаа Иван Иванов, Янко Иванов, Тодор Георгиев ба Стефан Колоферов гэгшэдые саазалан алаха гэжэ шиидхээ. Нүгөөдэ 6 сүүдлэгдэгшэдые 6-һаа 20 жэл хүрэтэр болзороор түрмэдэ хааха гэбэ.

США-да диверсантнуудые бэлэдхэнэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 29. (ТАСС). Ород хэлэнэй мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ 11 һарын курсада һураһан нюурнуудай түрүүшын бүлэг—агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй 93 офицернүүд ба рядовойнор декабриин 21-дэ дүүргэжэ гараа гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ мэдээсэнэ. Тус газетын мэдээсэлһээ мэдэхэдэ, тэндэ һурагшад орсд хэлэнһээ гадна, мүн «агаарай хүсэнүүдэй даалгабаринуудые дүүргэхэ үедэ» шухала зүйлнүүдые—Советскэ Союзай түүхын, географиин ба экономикын тусхай курса «шудалһан» байна.

Американска бүлэг шпионууд, хоролон һүйдхэгшэд ба террористнууд тушаа румынска сүүдэй приговор

БУХАРЕСТ, декабриин 29. (ТАСС). Һаяхан Бухарестскэ сэрэгэй трибунал американска бүлэг шпионууд, террористнууд ба хоролон һүйдхэгшэд Константин Саплакан (худал документнүүдэй ёһоор, Константин Молдаван), Матиас Бонн (нүгөө нэрэнь Василе Муресшан), Вильгельм Шпиндлер (нүгөө нэрэнь Рейнгард Мелцер) ба Пую Илие (нүгөө нэрэнь Аурел Бек ба Адриан Штефанеску) гэгшэдэй хэрэгые хаража үзэбэ.

США-гэй разведкэ хадаа Грециһээ гаража ниидэһэн американска самолёдһоо энэ оной октябриин 18-да Румынска Арадай Республикын территори дээрэ эдэ шпионууд ба хоролон һүйдхэгшэдые парашюдаар буулгаһан байна.

Абаашагдаһан хүнүүд гэдэгэй лагерьта Италида байхадаа американска разведкээр элсүүлэгдэһэн байгаабди гэжэ сүүдлэгдэгшэд мэдэрбэ. Удаа тээнь тэдэнэр Италида ба Баруун Германида байгуулагдаһан американска тагнуулай тусхай һургуулинуудта тагнуул хэхэ ба хоролон һүйдхэхэ, буудаха, парашюдаар бууха ябадалда ба радиогой хэрэгтэ һургагдаһан байна. Румынида террористическэ ба хоролон һүйдхэлгын ябуулгануудые бэлэдхэхэ, түрүүшын ээлжээндэ румынска арми тухай ба тэрэнэй буу зэбсэгүүд тухай, аэродромууд, оборонно заводууд, түмэр замай хүүргэнүүд, нефтяной складууд ба бусад юумэнүүд тухай тагнуулай мэдээнүүдые суглуулхын тула агентура элсүүлхэ даалгабаритай байгаабди гэжэ тэдэнэр харуулаа.

Бухарестскэ сэрэгэй трибунал Константин Саплакан, Матиас Бонн, Вильгельм Шпиндлер ба Пую Илие гэгшэдые буудан алахаар сүүдлэбэ.

Румыниин национальна Ехэ суглаанай президиум үршөөхэ тухай гэмтэдэй зууршалгые буруушааба. Приговор бэелүүлэгдээ.

Харюусалгата редактор
Б. А. ОЧИРОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7.85, отв. секретаря—3.23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4.52, сельскохозяйственного и промышленности—6.84, мест. информации и писем—6.84. Для междугородных переговоров 16.

Н—03757. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.